

Sławno w malarstwie i grafice Schlawe in Malerei und Grafik

Sławno 2012

ISBN: 978-83-61603-52-8

Jan Sroka

Sławno w malarstwie i grafice
Schlawe in Malerei und Grafik

Sławno 2012

Na okładce: Heinrich Eugen von Zitzewitz, Brama Miejska, akwarela, 1996, 14 x 10 cm.

Titelbild: Heinrich Eugen von Zitzewitz, Stadttor, Aquarell, 1996, 14 x 10 cm.

Tłumaczenie na język niemiecki / Übertragung ins Deutsch: Brigitte Jerzewski

Redaktor: Maria Poprawska

© Copyright by Jan Sroka

Wydawca / Herausgeber: Fundacja „Dziedzictwo” w Sławnie

Wydawnictwo „Margraf”, email: margraf2@gmail.com

Skład i druk / Zusammensetzung und Druck:

Drukarnia BOXPOL, 76-200 Słupsk, ul. Wiejska 25, tel.: + 48 59 842 43 71, Email: boxpol@post.pl, www.boxpol.pl

ISBN: 978-83-61603-52-8

Widoki Sławna

Większość miast leżących na Pomorzu lokowanych była w XIII i XIV wieku. Najwcześniej prawa miejskie otrzymało położone w Brandenburgii Prenzlau (1234). Miasta dawnego powiatu sławieńskiego Darłowo, Polanów, Sianów i Sławno lokowane były w pierwszej połowie XIV wieku.

Pierwsze znane widoki miast pomorskich pochodzą z połowy XVI wieku. Miasta przedstawiane były wtedy na licznych drzeworytach, litografiach, stalorytach. Pierwszy widok Sławna jest ponad pół wieku późniejszy.

Sławno należało i należy do niewielkich miast niczym szczególnym się nie wyróżniających. Stąd jego widoków – grafik, akwarel, obrazów olejnych jest niewiele.

II wojna światowa i jej skutki – włączenie Sławna wraz ze znaczną częścią Pomorza do Polski i całkowita wymiana ludności – spowodowały, że wiele obrazów miasta zaginęło lub zostało zniszczonych. Nie tylko po wkroczeniu Armii Czerwonej w marcu 1945, paleniu śródmieścia i plądrowaniu pozostałych budynków, ale także w pierwszych latach po wojnie starano się zatrzeć niemiecki charakter miasta i wiele śladów niemieckości niszczone. Tendencja ta zresztą utrzymywała się dość długo – jeszcze do lat 70-tych ubiegłego wieku.

* * *

Najstarszy przekaz ikonograficzny Sławna zawiera wydana w 1618 roku Wielka Mapa Pomorza Eliharda Lubinusa – profesora literatury i teologii Uniwersytetu w Greifswaldzie, który interesował się również kartografią.

E. Lubinus (1565-1621) w latach 1610-1618 na zamówienie księcia szczecińskiego Filipa II stworzył mapę Księstwa Pomorskiego połączoną z drzewem genealogicznym książąt pomorskich. W obramowaniu mapy znalazły się panoramy 49 najważniejszych miast Pomorza, w tym Sławna.

Wzór rysunkowy mapy wykonał znany malarz holenderski Hans Wolfart. Natomiast sztychy miast są dziełem Nicolausea Geilkerckena, który także wydał mapę w swojej oficynie w Amsterdamie w 1618 roku. Artysta utrwalił nie tylko ogólny zarys przestrzenny poszczególnych miast, ale ukazał też ich ogólną zabudowę – umocnienia i obwarowania oraz wizerunki ważniejszych budowli.

Sławno przedstawione jest od strony południowej. Z tej perspektywy było lepiej widoczne i główne budowle wyróżniały się zdecydowanie spośród zabudowy mieszkalno-gospodarczej. Geilkercken pokazał trzy bramy miejskie (Koszalińską, Słupską i Łąkową), a także wszystkie godne uwagi budowle miasta z Kościołem Mariackim i ratuszem na środku rynku.

Z przelotom XVII i XVIII wieku pochodzą dwa widoki Sławna wykonane przez Gottlieba Samuela Pristafa przedstawiające miasto przed i po wojnie trzydziestoletniej.

Następny znany widok miasta pochodzi dopiero z końca pierwszej połowy XIX wieku. To panorama, którą litografował w 1844 roku E. Sanne do ilustrowanego opisu Pomorza Friedricha Thiede'go. Praca ukazała się w szczecińskiej oficynie Sanne'go i miała pokazywać odbiorcom książki – mieszkańcom Pomorza – piękno tej ziemi i jej chlubną przeszłość. Zamieszczone litografie miały służyć przede wszystkim ducho-

wym przeżyciom. Dlatego zadaniem widoku była nie informacja o zabudowie miejskiej, ale ukazanie malowniczego położenia Sławna. Na litografii widoczne są między innymi dwie wieże bramne i kościół z błędnie tu przedstawioną wieżą jako barokową (zamiast gotyckiej) oraz dwaj huzarzy. Szwadron huzarów stacjonował w Sławnie przez blisko dwa wieki i był jednym z istotnych, miastotwórczych elementów.

Znacznie więcej widoków Sławna znamy z pierwszej połowy XX stulecia, choć w dużej części są to reprodukcje z przedwojennej prasy i publikacji książkowych. Oryginały w dużej części zaginęły, choć niewykluczone, że niektóre jeszcze mogą gdzieś istnieć i kiedyś wypłynąć.

Wśród tych prac są dwie grafiki jednego z największych twórców niemieckich XIX stulecia, Karla Schmidta Rottluffa, prace Hugo Walzera, Rudolfa Muchowa, Heina Blossa, czy architekta Dietricha Suhra. O kilku autorach prezentowanych prac brak jakichkolwiek informacji.

Pierwsze prace pokazujące Sławno powstałe po wojnie, to akwarele i rysunki Ericha Kutzkowskiego z lat 1945-1947. Ukazują one przedwojenne Sławno i powstały z nostalgii za utraconą małą ojczyzną.

Pierwsze obrazy powojennego Sławna będące dziełem Polaka – do których udało się dotrzeć – to powstałe w 1964 roku rysunki Kazimierza Zielińskiego, rzeźbiarza i grafika z Warszawy. Latem tego roku był opiekunem pleneru studentów Akademii Sztuk Pięknych z Warszawy i wtedy powstało 8 rysunków tużem.

Z połowy lat 70-tych ubiegłego wieku pochodzą 3 akwarele przedstawiające Sławno autorstwa Wilhelma Witaszka, dyrektora, a następnie nauczyciela sławieńskiego Liceum. W tym czasie powstały także dwa linoryty koszalińskiego artysty Ryszarda Lecha.

Minęło znowu kilkanaście lat, nim powstały nowe przedstawienia pejzażu i architektury miasta. Stało się to w latach 90-tych XX wieku. Wtedy to niemiecki

artysta Heinrich Eugen von Zitzewitz wystawił swoje prace w salonie wystawowym Domu Kultury i napisał wspomnienia związane ze Sławnem, które ilustrował akwarelami przedstawiającymi widoki miasta sprzed 1945 roku.

Rysunki i obrazy olejne przedstawiające Sławno wykonuje w pierwszej połowie lat 90-tych młoda artystka mieszkająca w Sławnie, Anna Rajca.

W 1998 roku z inspiracji autora albumu odbył się w mieście polsko – niemiecki plener artystyczny zatytułowany „Pejzaż i architektura Sławna”, w którym wzięli udział plastycy niemieccy z okolicy Rinteln i polscy ze Sławna i Słupska. Efektem pleneru jest kilkanaście prac eksponowanych od 2000 roku w Sławieńskim Domu Kultury.

W tym okresie powstaje także cykl rysunków przedstawiających różne obiekty miejskie, których autorem jest Konstanty Kontowski, starszy kustosz Muzeum w Darłowie. Część z nich publikowana była w miesięczniku „Gazeta Sławieńska”.

W latach dziewięćdziesiątych i dwutysięcznych powstają akwarele i teczki z grafikami, których autorem jest Zygfryd Barz – niemiecki artysta urodzony w czasie wojny w Sianowie, a od lat 90-tych mieszkający w Będzinie blisko Koszalina. Artysta od wielu lat wykonuje widoki wielu miast pomorskich na podstawie przedwojennych materiałów ikonograficznych. Sławno doczekało się dwóch takich teczek.

XXI wiek jak dotąd jest ubogi w prace przedstawiające Sławno. Z tego okresu pochodzą grafiki Czecha Pavla Hlavatego, rysunki i obraz olejny Margarety Sadowskiej pracującej w Starostwie, a obecnie w Urzędzie Miasta Sławna oraz plastyka i nauczyciela Grzegorza Machłaja. Uzupełniają je ostatnie prace Janusza Rapkiewicza i Doroty Grodzkiej.

Znamienne, że niemal nie powstają żadne widoki miasta pędzla miejscowych artystów bez inspiracji z zewnątrz.

Ansichten der Stadt Schlawe / Slawno

Die meisten der pommerschen Städte wurden im 13. und 14. Jh. gegründet. Das erste Stadtrecht erhielt der Ort Prenzlau (Brandenburg) 1234. Die Städte des Kreises Schlawe-Rügenwalde, Zanow, Pollnow und Schlawe – erhielten es in der ersten Hälfte des 14. Jh..

Die ersten bekannten Stadtansichten stammen aus dem 16. Jh.. Sie befanden sich auf Holzschnitten, Lithografien, Stahlgravuren. Die erste Ansicht Schiawes ist ein halbes Jahrhundert jünger.

Schlawe gehört zu den kleinen wenig bedeutenden Städten, daher gibt es nicht viele Grafiken, Aquarelle und Ölbilder mit Ansichten der Stadt.

Der II. Weltkrieg und seine Auswirkungen – die Übergabe der Stadt und der größte Teil Pommerns an Polen mit der gesamten Auswechslung der Bevölkerung – haben verursacht, dass viele Bilder verlorengegangen sind oder vernichtet wurden. Nicht nur der Einmarsch der Roten Armee, der Brand der Innenstadt und das Plündern der Häuser, aber auch das Verwischen der deutschen Spuren in den Nachkriegsjahren, trugen dazu bei, dass der deutsche Charakter der Städte verloren ging. Diese Tendenz dauerte lange an, bis in die 70-er Jahre des vorigen Jahrhunderts.

* * *

Die erste ikonografische Überlieferung der Stadt Schlawe befindet sich auf der großen Landkarte von Elihard Lubinus – Professor der Literatur und Theologie an der Greifswalder Universität, sehr interessiert an Kartografie.

E. Lubinus (1565-1621) hat von 1610-1618 an dem Auftrag des Stettiner Herzogs Philipp II., eine Landkarte Pommerns zu bearbeiten, verbunden mit dem Stammbaum der pommerschen Herzogsfamilien, gewirkt. In der Umrahmung der Karte befinden sich 49 Abbildungen der wichtigsten Städte Pommerns, auch Schlawe. Den Arbeitsplan dieser Landkarte fertigte der holländische Maler Hans Wolfart an.

Die Stadtansichten sind von Nikolaus Geilkercken, dem Besitzer einer Druckerei in Amsterdam und Herausgeber einer Landkarte (1618). Der Künstler hielt nicht nur die einzelnen Stadtpläne fest, sondern zeigte auch noch die gesamte Bebauung – Befesti-

gungen und Verschanzungen – so wie die Ansichten wichtiger Gebäude. Schlawe sieht man von der Südseite aus. Von dieser Perspektive aus kommen die Hauptgebäude besser zur Geltung als Wohn- und Wirtschaftsgebäude. Bei Geilkercken sind noch drei Tore zu sehen (Kösliner, Stolper, Feldtor), die imposante Marienkirche und das Rathaus in der Mitte des Marktes.

Aus der Wende des 17. zum 18. Jh. gibt es zwei Ansichten der Stadt von Gottlieb Samuel Pristaff. Sie zeigen Schlawe vor und nach dem 30-jährigen Krieg. Die nächste Stadtansicht stammt aus der Hälfte des 19. Jh. Dieses Panorama lithografierte 1844 f?. Sänne zur illustrierten Beschreibung Pommerns von Friedrich Thiede, herausgegeben von Sannes Stettiner Druckerei. Das Werk sollte den Bewohnern Pommerns die Schönheit dieser Erde und ihre ruhmvolle Vergangenheit näher bringen.

Die Lithografien sollten vor allem der Beschaulichkeit dienen, deshalb wurde die malerische Lage der Städte gezeigt, weniger die Informationen. Schlawe z.B.: zu sehen sind zwei Tore, die Kirche (mit fehlerhafter Turmbezeichnung-Barock) und zwei Husaren. Fast zwei Jahrhunderte hindurch stationierten in Schlawe Husaren, ein wichtiger Faktor bei der Entwicklung der Stadt.

Aus der 1. Hälfte des 20. Jh. sind mehrere Stadtansichten bekannt, meistens sind es Reproduktionen aus der Vorkriegspresse und Bucheröffentlichungen. Die Originalbilder sind verschwunden, vielleicht tauchen sie irgendwann – irgendwo mal auf.

In der obigen Gruppe befinden sich Grafiken eines der größten deutschen Künstler des 19. Jh. Karl Schmidt-Rottluffs, weiter Arbeiten von Hugo Walzer, Rudolf Muchow, Heiner Bloss und des Architekten Dietrich Suhr. Von einigen Autoren gibt es keine Angaben.

Die ersten Arbeiten mit Schlauer Themen entstanden nach dem II. Weltkrieg. Es sind Aquarelle und Zeichnungen von Erich Kutzkowski, 1945-1947. Entstanden aus Sehnsucht nach der verlorenen Heimat, zeigte er das "sein schönes Vorkriegsschlawe".

Die ersten Nachkriegsarbeiten, geschaffen von einem Polen, sind die Zeichnungen von Kazimierz Zieliński, Bildhauer und Grafiker aus Warschau. Im Sommer 1964 war er Betreuer einer Studentengruppe der Warschauer Kunstakademie während eines Plenairs in Slawno. Hier entstanden 8 seiner Tuschzeichnungen.

Aus den 70-er Jahren des vorigen Jahrhunderts stammen 3 Aquarelle von Wilhelm Witaszek, dem Direktor und Lehrer des Gymnasiums in Slawno. Vom Kösliner Maler Ryszard Lech gibt es 2 Linolschnitte. Und wieder musste eine lange Zeit vergehen, bis

in die 90-er Jahre. Jetzt stellte der deutsche Künstler Heinrich Eugen v. Zitzewitz seine Schlauer Bilder im Kulturzentrum aus, zusammen mit seinem Erinnerungsbuch an die Stadt, das er mit Aquarellen von vor 1945 illustriert hatte. Auch eine junge Künstlerin, die in den 90-er Jahren in Slawno gewohnt hatte, hat Stadtfragmente gezeichnet und gemalt, ihr Name Anna Rajca.

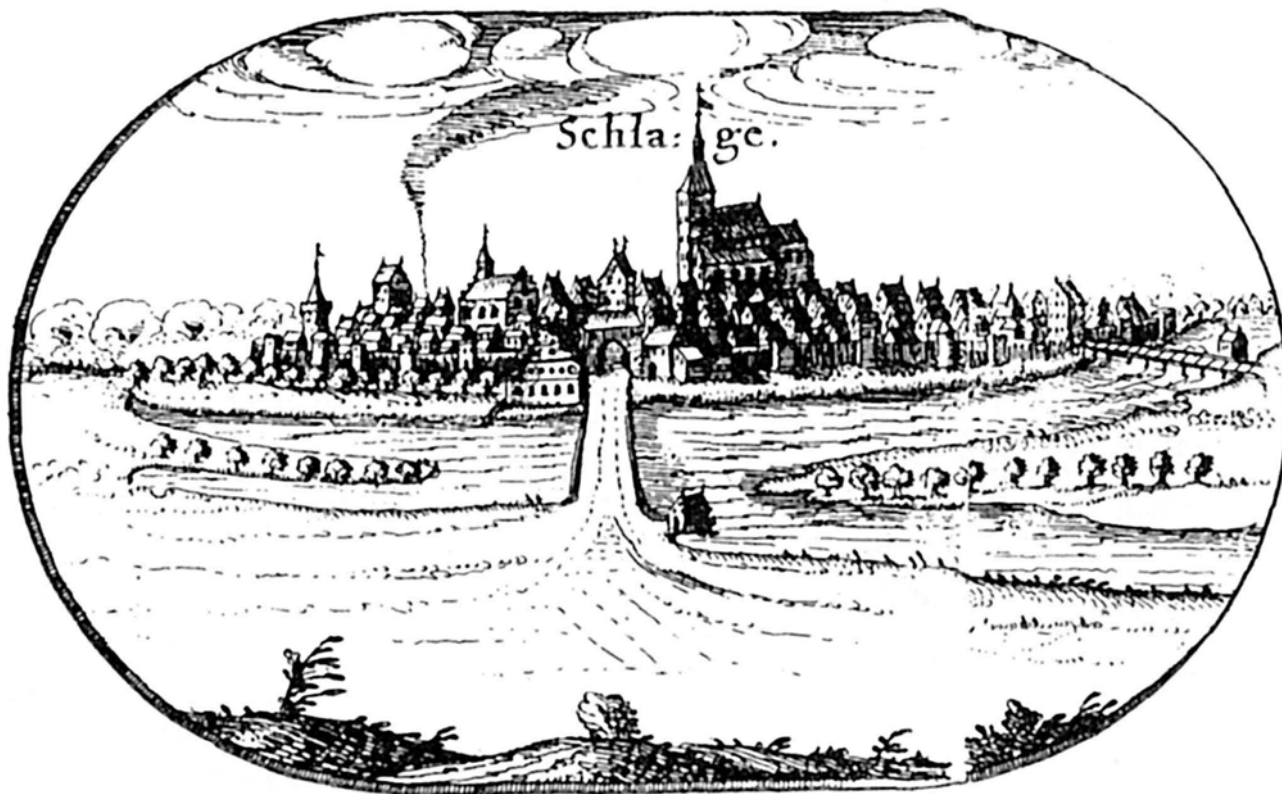
1998, angeregt vom Autor dieses Albums, fand in Slawno ein deutsch – polnisches Plenair „Landschaft und Architektur in Slawno“ statt. Die Teilnehmer kamen aus Rinteln, Slawno und Slupsk. Zahlreiche Arbeiten, entstanden während des Plenairs, sind seit 2000 im Kulturzentrum exponiert.

Konstanty Kontowski, Älterer Kustos des Museums in Darlowo, ist Autor des Zeichnungszyklus „Fragmente der Stadt Slawno“, veröffentlicht in der Monatszeitschrift „Gazeta Slawnienska“

In den letzten zwei Jahrzehnten entstanden Aquarelle und Mappen mit Grafiken des deutschen Malers Siegfried Barz, geboren während des Krieges in Zanow, seit den 90-er Jahren wohnhaft in Bedzino bei Koszalin. Der Künstler malt Ansichten pommerischer Städte anhand von altem ikonografischem Material. Von Slawno bestehen 2 solcher Mappen.

Das 21. Jh. hat noch wenig Arbeiten mit Darstellungen der Stadt. Grafiken des tschechischen Künstlers Pavel Hlavaty, Zeichnungen und Ölgemälde von Margeretta Sadowska, die im Stadtamt beschäftigt ist (früher Kreisamt) – Arbeiten vom Maler und Lehrer Grzegorz Machlaj. In jüngster Zeit sieht man Arbeiten von Janusz Rapkiewicz und Dorota Grodzka.

Leider ist es untypisch, dass ansässige Maler und Künstler Anstöße von außen haben müssen, bevor sie zum Pinsel greifen, um die Stadt zu malen oder zu zeichnen.

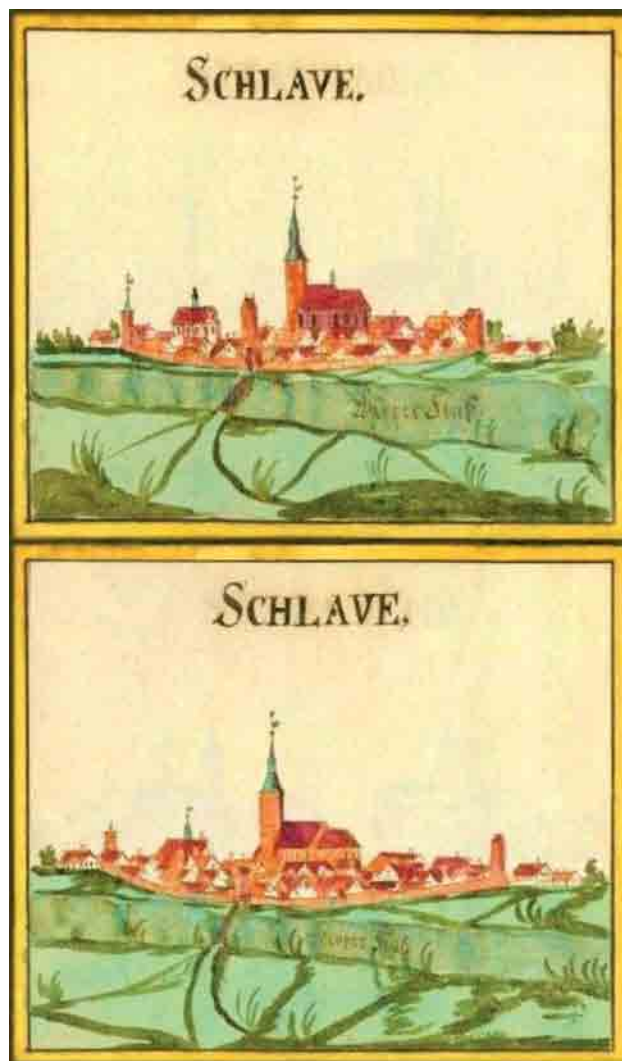

Najstarszy znany widok Sławna

Panorama miasta od strony południowej – znajduje się na obramowaniu mapy Pomorza E. Lubinusa z 1618 roku. Sztich jest dziełem Nicolaua Geilkerckena. Panorama posiada wymiary: 13,5 x 9 cm.

Die älteste Ansicht der Stadt Schlawe

Das Panorama von der Südseite aus – befindet sich auf der Umrahmung der Lubinschen Landkarte (1618), Stich von Nicolaus Geilkercken. 13,5 x 9 cm.

**Widoki Sławna Gottlieba Samuela Pristaff'a
z przełomu XVII i XVIII wieku.**

Przyjmuje się, iż widok górny to miasto przed,
a widok dolny to miasto po wojnie 30-letniej.
Oryginał znajduje się w Archiwum Krajowym w Greifswaldzie.

**Ansichten der Stadt von Gottlieb Samuel Pristaff
aus dem 17.u.18.Jh.**

Wahrscheinlich von vor – oberes Bild
– und nach dem 30-jährigen Krieg – unteres Bild.
Die Originale befinden sich im Landesarchiv Greifswald.

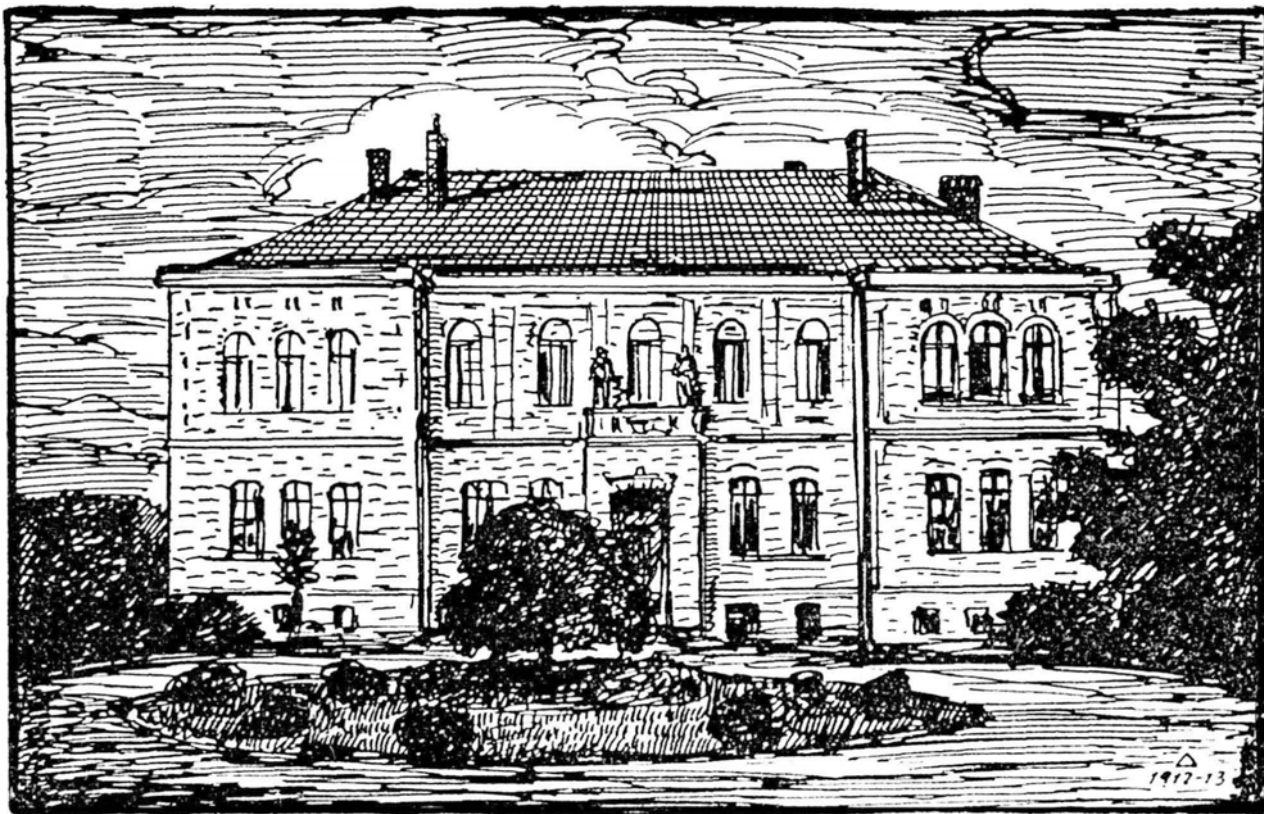

Panorama Sławna E. Sannego

Do ilustrowanego opisu Pomorza Friedricha Thiede'go.
Panorama powstała w 1844 roku.
20,7 x 25,5 cm.

Das Panorama der Stadt von E. Sänne

Zur illustrierten Beschreibung Pommerns
von Friedrich Thiede. Ansicht aus dem Jahre 1844.
20,7 x 25,5 cm.

**Szytych nieznanego autora przedstawiający budynek
sławieńskiego gimnazjum (obecnie liceum), około 1912**

Przedruk z Heimatkalender
für den Kreis Schlawe 1927, s. 62.

**Stich eines unbekanntes Autors, ca. 1912,
im früheren Gymnasium, heute Lyzeum**

Abb. aus dem Heimatkalender
für den Kreis Schlawe, 1927, S. 62.

Hugo Walzer,
Widok Sławna od strony południowej

Olej, 1920,
74 x 94 cm.

Hugo Walzer,
Südansicht der Stadt

Öl, 1920,
74 x 94 cm.

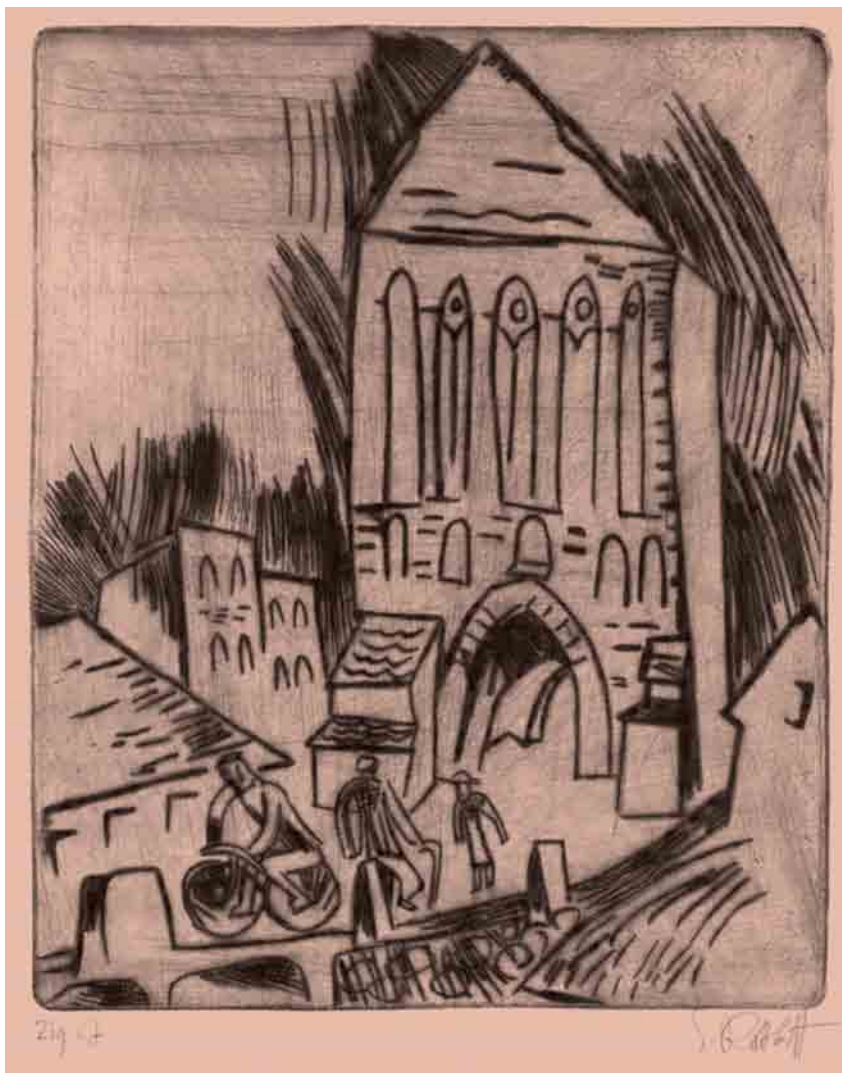

Hugo Walzer, Kościół Mariacki

Öl, 1920,
74 x 94 cm.

Hugo Walzer, Marienkirche

Öl, 1920,
74 x 94 cm.

**Karl Schmidt-Rottluff,
Stara Brama Miejska**

Motyw ze Sławna,
akwaforta, 1921,
39,6 x 32,5 cm.

**Karl Schmidt-Rottluff;
Altes Stadttor**

Motiv aus der Stadtansicht,
Kupferstich, 1921,
39,6 x 32,5 cm.

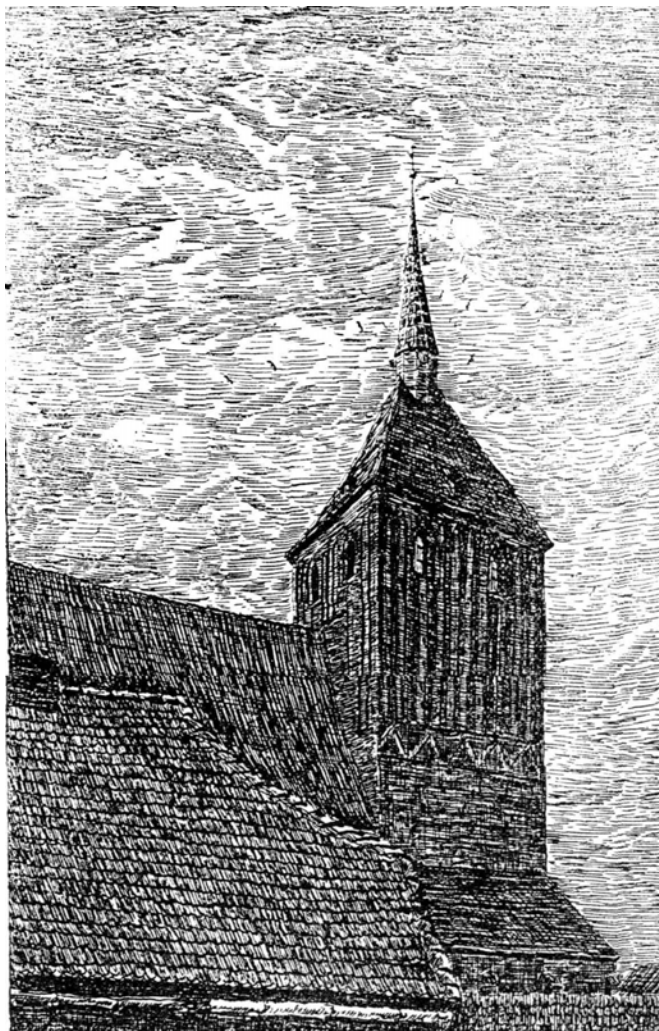

Karl Schmidt-Rottluff, Stare miasto

Motyw ze Sławna, akwaforta, 1921,
39,4 x 32,7 cm.

Karl Schmidt-Rottluff, Altstadt,

Motiv aus der Stadtansicht, Kupferstich,
39,4 x 32,7 cm.

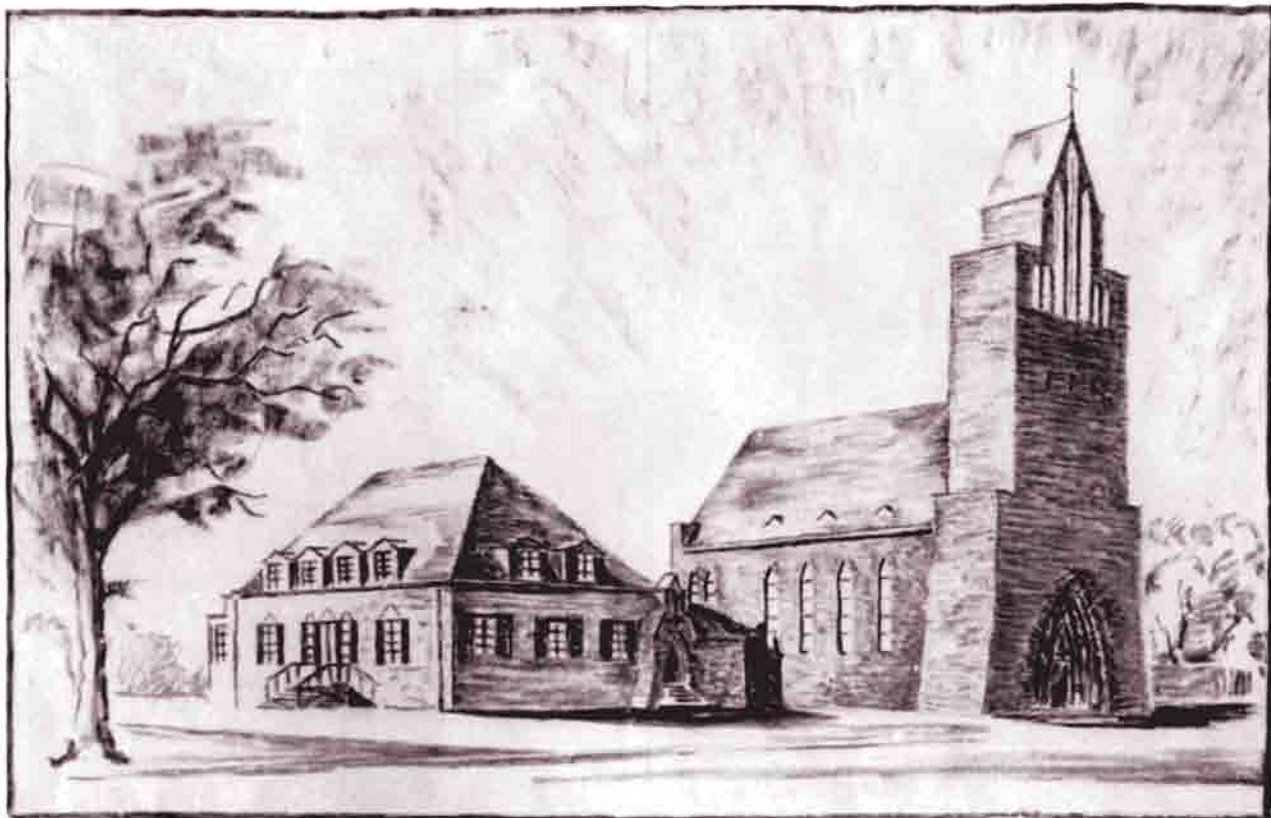

**Richard Zenke,
Kościół Mariacki w Sławnie**

rysunek tuszem, 1921.

**Richard Zenke,
Marienkirche in Schlawe**

Tuschzeichnung, 1921.

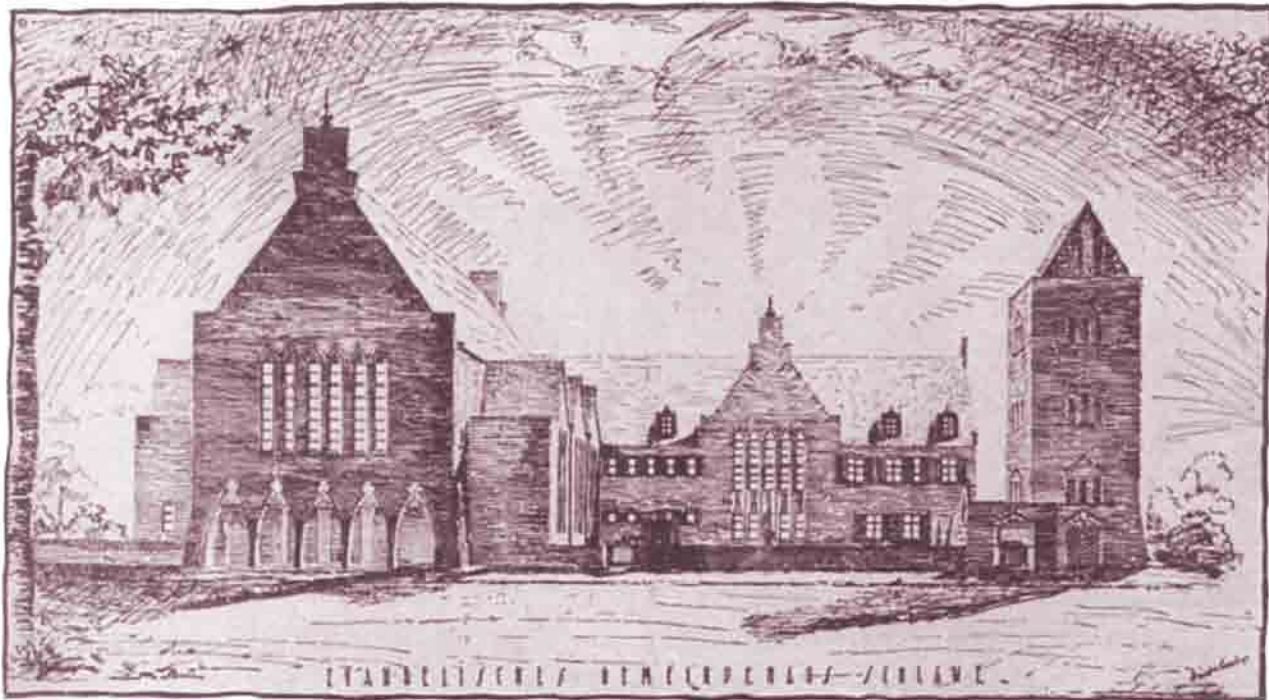

Dietrich Suhr, Kościół św. Antoniego i plebania

Rysunek wykonany do projektu budynków około 1925 roku.

Dietrich Suhr, Antoniuskirche und Pfarrhaus

Arbeitszeichnung zum Bauprojekt, ca. 1925.

**Dietrich Suhr, Ewangelicki Dom Parafialny
(obecny Dom Kultury)**

Szkic do projektu,
lata 20-te XX wieku.

**Dietrich Suhr, Evangelisches Pfarrhaus
(heute Kulturzentrum)**

Skizze zum Bauprojekt,
Anfang der 20-er Jahre.

**Dietrich Suhr, Willa sławieńskiego lekarza dr Glasera
przy dzisiejszej ulicy Wojska Polskiego 3**

Szkic do projektu budynku, lata XX-te XX wieku.

**Dietrich Suhr, Villa des Schlawer Arztes Dr. Glaser
(heute Str. Wojska Polskiego 3)**

Bauskizze, Anfang der 20-er Jahre.

Rudolf Muchow, Panorama Sławna

Litografia kredkowa, 1924.

Rudolf Muchow, Stadtansicht

Kreidelithografie, 1924.

Rudolf Muchow, Brama Słupska

Reprodukcja z „Unsere Heimat“
Beilage zur Kösliner Zeitung, 1924.

Rudolf Muchow, Stolper Tor

Abb. aus „Unsere Heimat“
Beilage zur Kösliner Zeitung, 1924.

**Rudolf Muchow,
Brama Koszalińska**

Reprodukcja rysunku
z „Unser Pommerland”,
1925, zeszyt 5, s. 177.

**Rudolf Muchow,
Kösliner Tor**

Abb. aus
„Unser Pommerland”,
1925, Heft 5, S. 177.

**Rudolf Muchow,
Rynek i Kościół Mariacki**

Rysunek, około 1924.

**Rudolf Muchow,
Markt und Marienkirche**

Zeichnung, ca. 1924.

**Rudolf Muchow,
Aleja cmentarna**

Litografia z teczki
„Widoki miasta Sławna”,
1925, 42 x 31 cm.

**Rudolf Muchow,
Friedhofsallee**

Lithographie, (Aus der Mappe
„Stadtbilder von Schlawe)
1925, 42 x 31 cm.

**Heiner Bloss,
Widok spod Bramy Słupskiej, ok. 1927**

Przedruk z Heimatkalender
für den Kreis Schlawe,
1927, s. 55.

**Heiner Bloss,
Stolper Tor, ca. 1927**

Aus: Heimatkalender
für den Kreis Schlawe,
1927, S. 55.

**Heiner Bloss,
Sławieński kościół, ok. 1927**

Przedruk z Heimatkalender
für den Kreis Schlawe
1927, s. 59.

**Heiner Bloss,
Schlawer Kirche, ca. 1927**

Aus: Heimatkalender
für den Kreis Schlawe,
1927, S. 59.

Otto Kuske, Kościół w Sławnie

Akwarela, około 1940,
własność Muzeum w Darłowie,
55 x 75 cm.

Otto Kuske, Kirche in Schlawe

Aquarell, ca 1940,
Besitzer: Schloss Rügenwalde,
55 x 75 cm.

**Erich Kadell,
Motyw ze Sławna**

Drzeworyt, 1930. Przedruk z Heimat Beilage.
Sonderbeilage der Schlawer Zeitung,
40. Ausgabe, Oktober 1930, s. 387.

**Erich Kadell,
Schlawer Motiv**

1930, aus: Sonderbeilage
der Schlawer Zeitung,
40. Ausgabe, Okt.1930, S. 387.

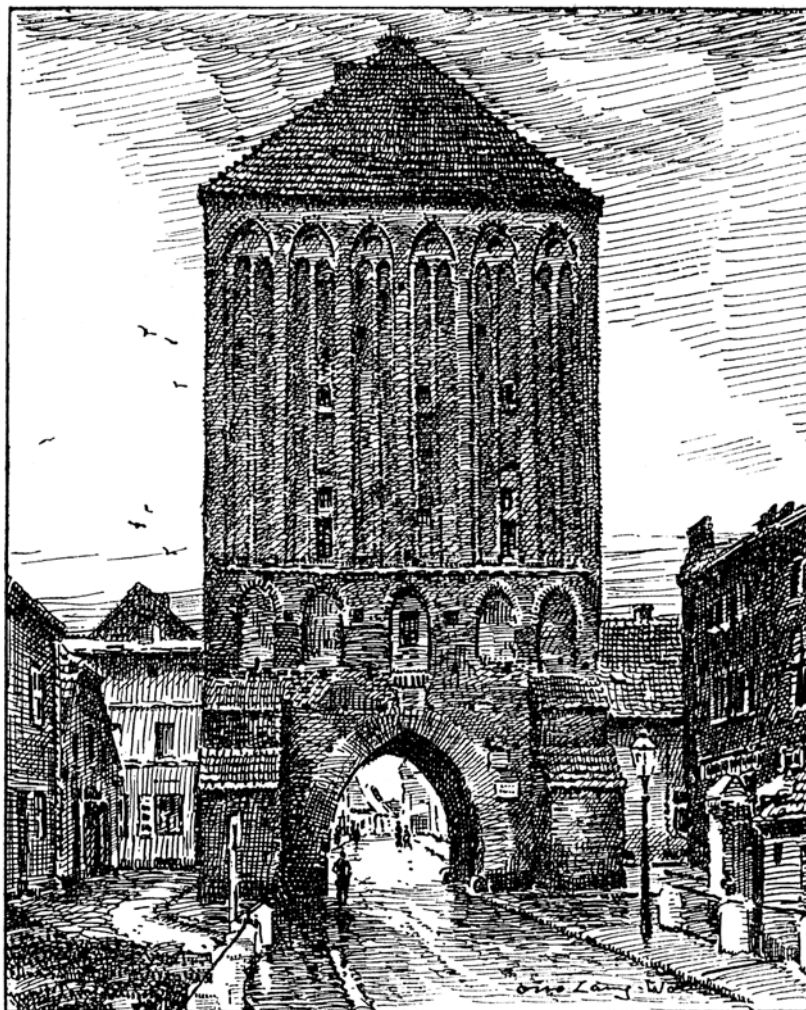

**Ernst Bedmann,
Kanał miejski i stary most**

Drzeworyt, 1929. Przedruk z Heimat Beilage.
Sonderbeilage der Schlawer Zeitung,
40. Ausgabe, Oktober 1929, s. 323.

**Ernst Bedmann,
Holzgraben in Schlawe mit alter Brücke**

Holzchnitt, 1929, aus: Sonderbeilage
der Schlawer Zeitung,
40. Ausgabe, Okt. 1929, S. 323.

**Otto Lang-Wollin,
Brama Słupska w Sławnie**

Lata 20. XX wieku.

**Otto Lang-Wollin,
Das Stolper Tor in Schlawe**

20-er Jahre des 20. Jh.

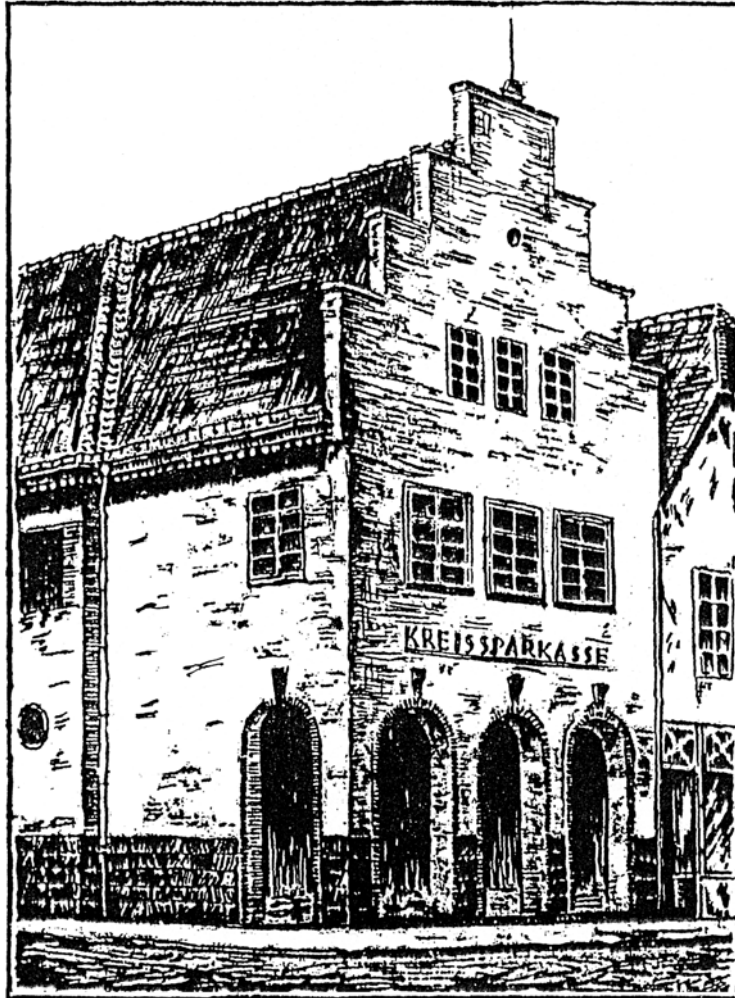

**Luis Fehlaer,
Widok na Kościół Mariacki**

Lata 30-te XX wieku.

**Luis Fehlaer,
Blick auf die Marienkirche**

30-er Jahre des 20. Jh.

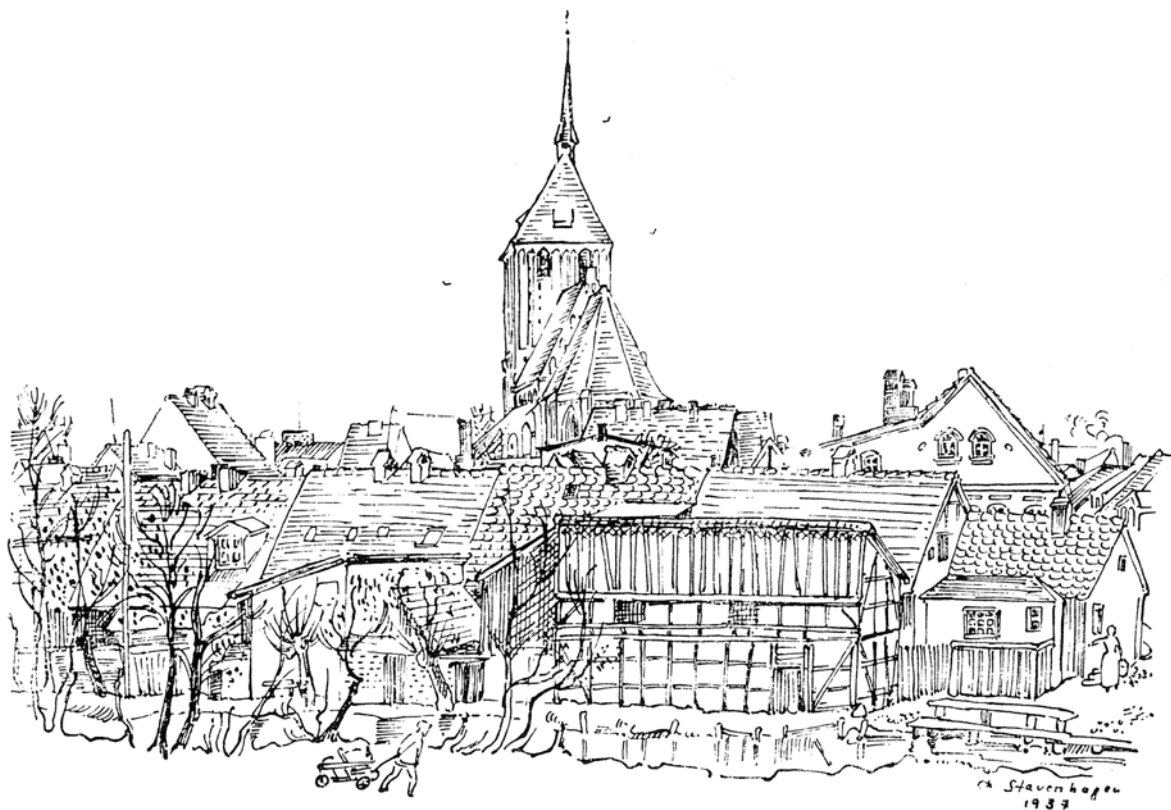

**Brandt, Budynek Powiatowej
Kasy Oszczędności
w Sławnie (obecnie Bank PKO)**

Rysunek, 1935.

**Brandt, Sparkasse
in Schlawa
(heute Bank PKO)**

Zeichnung, 1935.

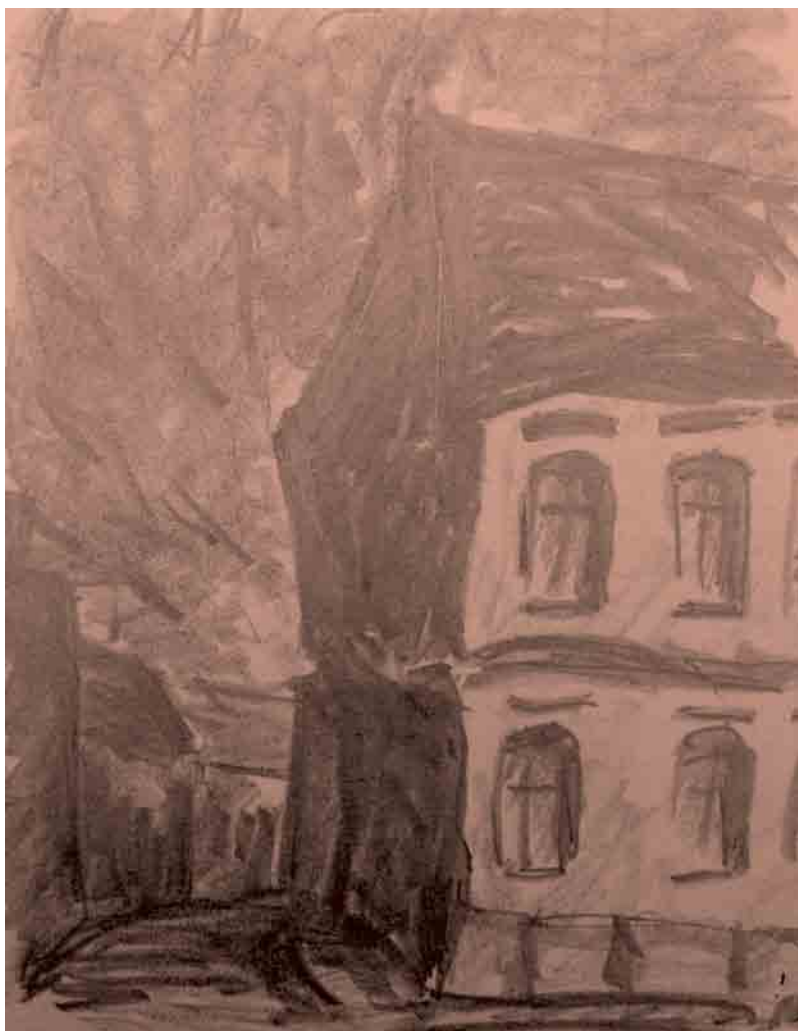

**F. Stavenhagen, Fragment śródmieścia
z Kościołem Mariackim**

Rysunek, 1937. Przedruk z Der Kreis Schlawe.
Ein pommersches Heimatbuch. 2.
Band – Die Städte und Landgemeinden,
red. Manfred Vollack, Husum 1989, s. VI.

**F. Stavenhagen,
Fragment der Innenstadt mit Marienkirche**

Zeichnung, 1937,
aus: Der Kreis Schlawe Bd. 2,
von Manfred Vollack,
Husum 1989, S. VI.

**Günter Machemehl,
Dom Wilhelma Grossa w Sławnie**

Lata 30-te XX wieku,
własność Uwe Gross,
Brunswick.

**Günter Machemehl, Wohnhaus
von Wilhelm Gross in Schlawe**

30-er Jahre des 20. Jh.,
Bild Eigentum von Uwe Gross,
Braunschweig.

**Günter Machemehl,
Brama Słupska**

Szkic ołówkiem, lata 30-te XX wieku,
własność rodziny artysty.

**Günter Machemehl,
Stolper Tor**

Bleistiftzeichnung, 30-er Jahre,
Besitz der Familie.

**Erich von Kutzkowski,
Widok na Bramę Słupską**

Aquarela, 1945,
23 x 17 cm.

**Erich v. Kutzkowski,
Blick auf das Stolper Tor**

Aquarell, 1945,
23 x 17 cm.

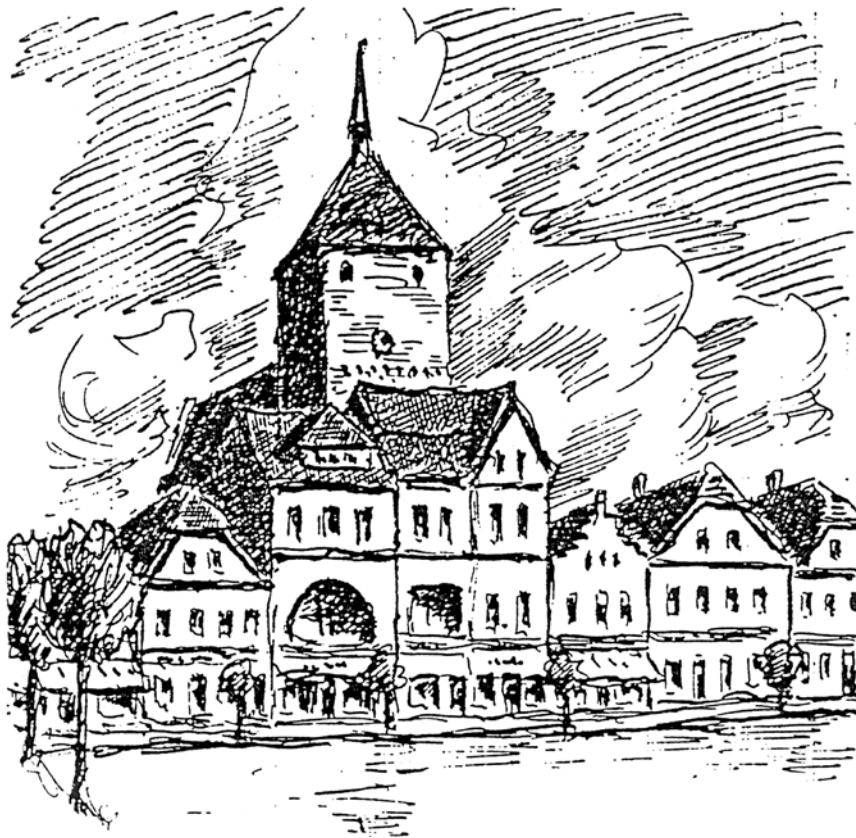

**Erich Kutzkowski,
Ulica Basztowa
z Bramą Koszalińską**

II połowa lat 40-tych XX wieku.

**Erich v. Kutzkowski,
Mauerstr. zum Kösliner
Tor hin**

40-er Jahre des 20. Jh.

**Erich von Kutzkowski,
Rynek od strony wschodniej**

II połowa lat 40-tych XX wieku.

**Erich v. Kutzkowski,
Ostseite des Marktes**

40-er Jahre des 20. Jh.

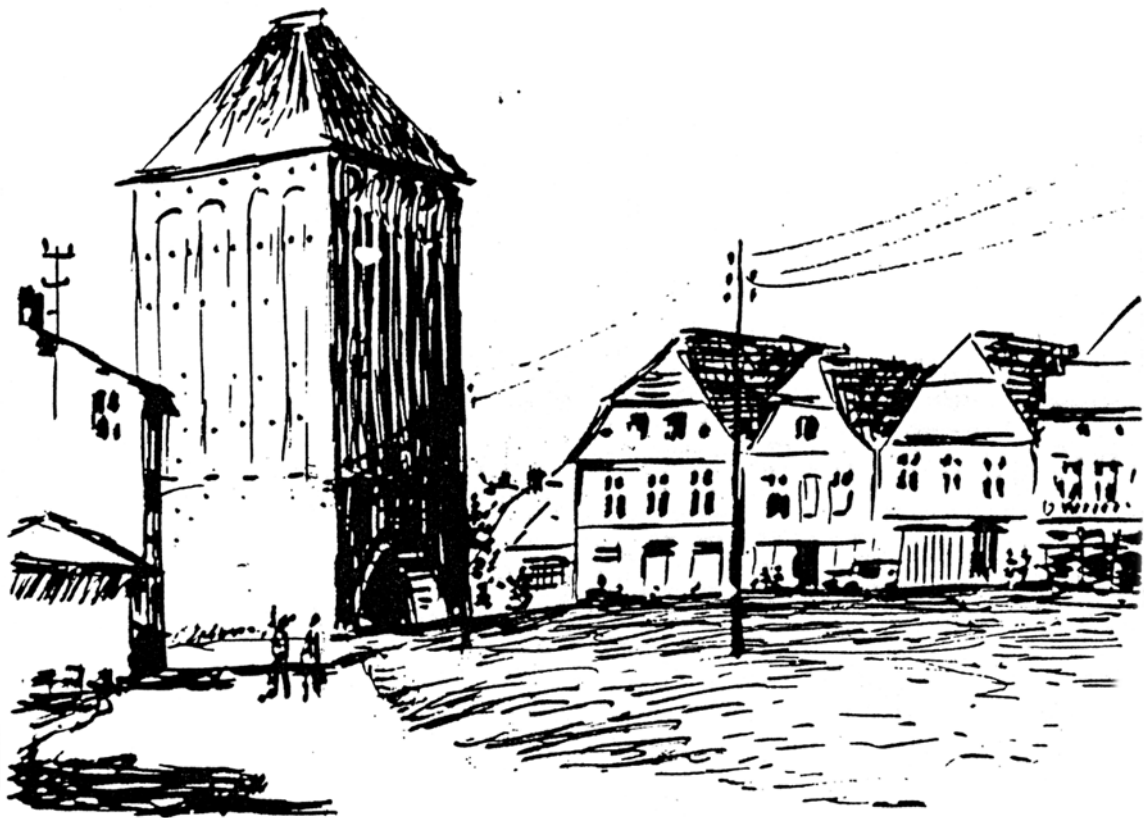

Kazimierz Zieliński, Kościół Mariacki w Sławnie

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

Kazimierz Zieliński, Marienkirche

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński, Brama Koszalińska
i fragment ulicy Jedności Narodowej
od strony miejskiej**

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński, Kösliner Tor
mit Fragment der Str. Jednosci Narodowej
von der Stadt aus gesehen**

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński,
Widok na ulicę Jedności Narodowej
z Bramy Koszalińskiej**

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zielinski,
Blick auf die Str. Jednosci Narodowej
vom Kösliner vor aus gesehen**

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński, Kanał miejski
w rejonie ulic Cieszkowskiego i Grottgera**

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński, Stadtgraben im Abschnitt
der Str. Cieszkowskiego und Grottgera**

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

Kazimierz Zieliński, Kanał miejski

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

Kazimierz Zielinski, Stadtgraben

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zieliński, Widok na ulicę Grottgera
od strony Sławieńskiego Domu Kultury**

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

**Kazimierz Zielinski, Blick auf die Str. Grottgera
vom Kulturhaus aus**

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

Kazimierz Zieliński, Mosty nad Wieprzą
– kolejowy i kładka prowadząca do lasu miejskiego

Rysunek tuszem, 1964,
32 x 22 cm.

Kazimierz Zielinski, Wipper Brücke
– Eisenbahn und Fußgängersteg zum Stadtwald

Tuschzeichnung, 1964,
32 x 22 cm.

Czesław Dąbrowski, Bez tytuł

Olej na płótnie, ok. 1968,
110 x 80 cm.

Czesław Dąbrowski, Ohne Titel

Öl auf Leinen, ca 1968,
110 x 80 cm.

Wilhelm Witaszek, Sławno, ulica Grotgera

Akwarela, 1977,
42,5 x 32 cm.

Wilhelm Witaszek, Schlawe, Str. Grotgera

Aquarell, 1978,
42,5 x 32cm.

Wilhelm Witaszek, Sławno, ulica Basztowa

Akwarela, 1978,
41 x 31,5 cm.

Wilhelm Witaszek, Schlawe, Str. Basztowa

Aquarell, 1978,
41 x 31,5 cm.

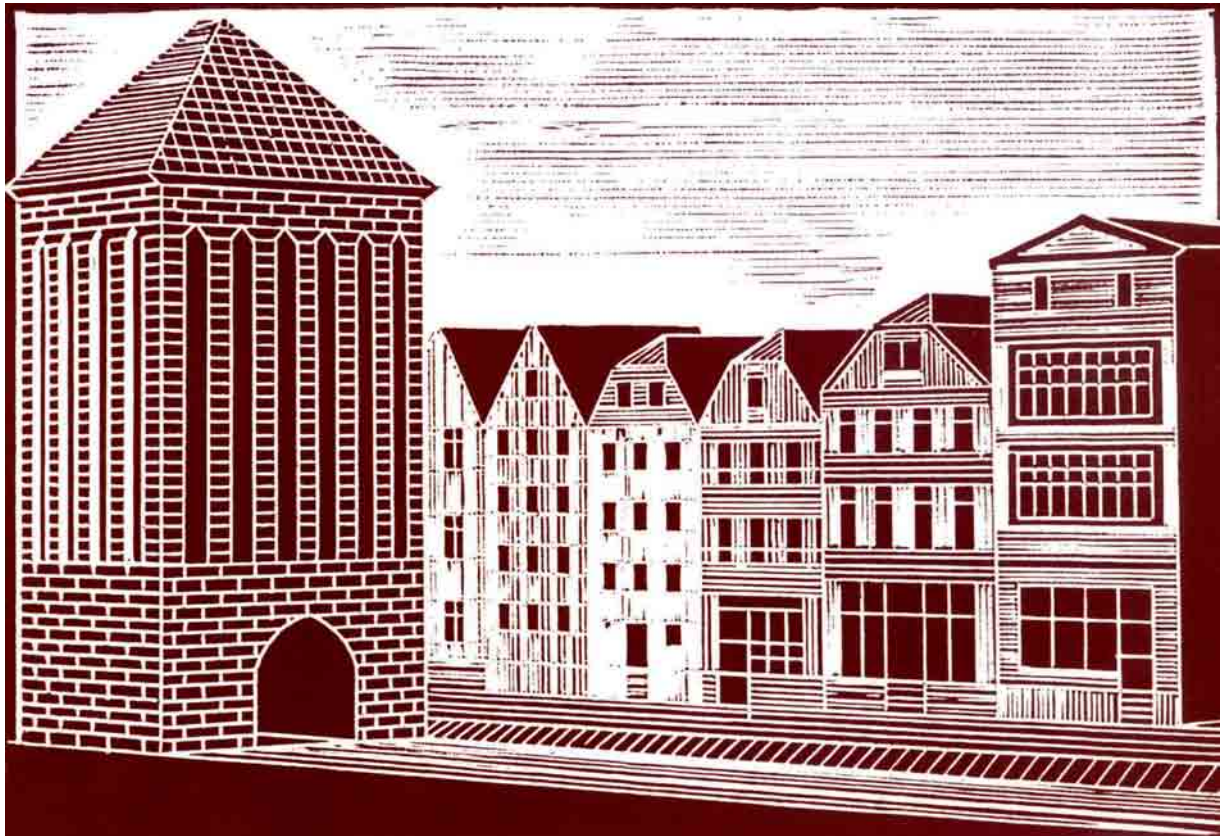

Wilhelm Witaszek, Sławno
– budynek dawnego starostwa
(obecnie siedziba Urzędu Miasta i Gminy)

Akwarela, 1977,
40 x 53,5 cm.

Wilhelm Witaszek,
Landratsamt (heute Stadt-
und Gemeindeamt),

Aquarell, 1977,
40 x 53,5 cm.

Ryszard Lech, Brama Koszalińska

Linoryt, 1975,
23 x 16 cm.

Ryszard Lech, Kösliner Tor

Linolschnitt, 1975,
23 x 16 cm.

Ryszard Lech, Stara piekarnia

Linoryt, 1975,
23 x 20 cm.

Ryszard Lech, Alte Bäckerei

Linolschnitt, 1975,
23 x 20 cm.

**Heinrich Eugen von Zitzewitz,
Droga wzdłuż rzeki**

Akwarela, 1996,
14 x 10 cm.

**Heinrich Eugen v. Zitzewitz,
Weg entlang des Flusses**

Aquarell, 1996,
14 x 10 cm.

Heinrich Eugen von Zitzewitz, Ogród różany

Akwarela, 1996,
14 x 10 cm.

Heinrich Eugen v. Zitzewitz, Rosengarten

Aquarell, 1996,
14 x 10 cm.

**Heinrich Eugen von Zitzewitz,
Kościół Mariacki przeglądający się
w kanale miejskim**

Akwarela, 1996,
10 x 14 cm.

**Heinrich Eugen v. Zitzewitz,
Marienkirche mit Spiegelbild
im Stadtgraben**

Aquarell, 1996,
10 x 14 cm.

Heinrich Eugen von Zitzewitz, Sławińska Wenecja

Akwarela, 1996,
14 x 10 cm.

Heinrich Eugen v. Zitzewitz, Schlauer Venedig

Aquarell, 1996,
14 x 10 cm.

Anna Rajca, Mglisty styczniowy dzień

Olej, 1994,
49 x 32 cm.

Anna Rajca, Nebliiger Januartag

Öl, 1994,
49 x 32 cm.

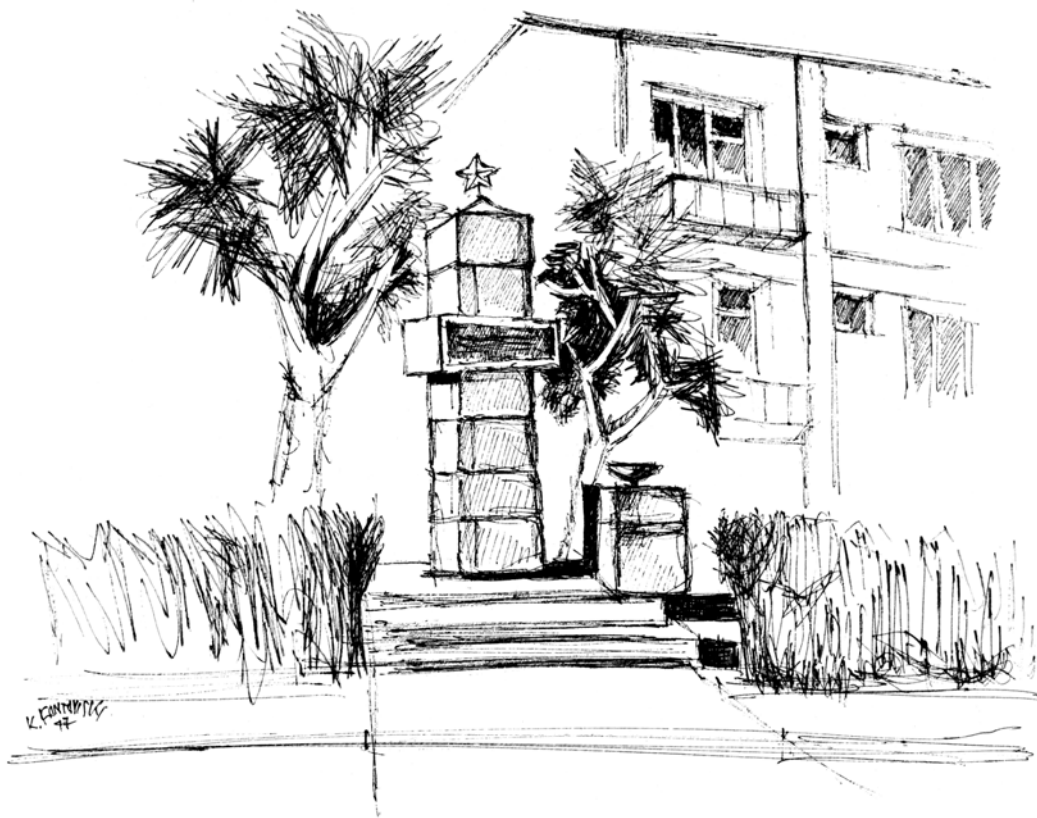

Konstanty Kontowski, Pałac

Rysunek, 1997,
21 x 30 cm.

Konstanty Kontowski, Herrenhaus

Zeichnung, 1997,
21 x 30 cm.

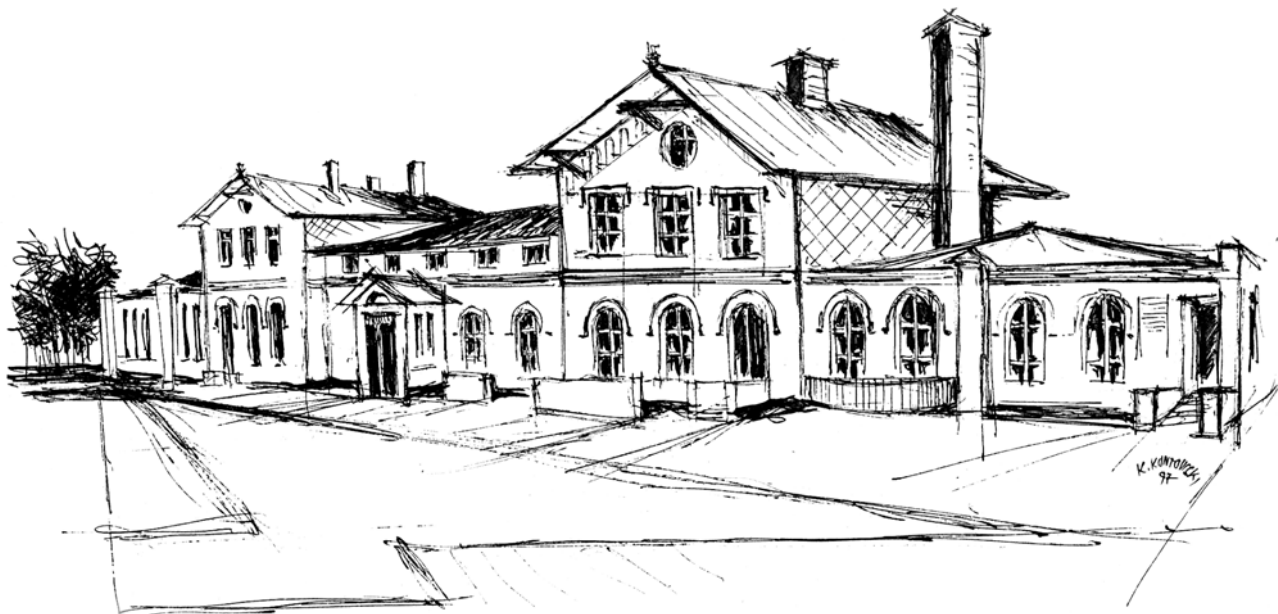

**Konstanty Kontowski,
Pomnik Żołnierzy Radzieckich**

Rysunek, 1997,
30 x 21 cm.

**Konstanty Kontowski,
Ehrenmal sowjetischer Soldaten**

Zeichnung, 1997,
30 x 21 cm.

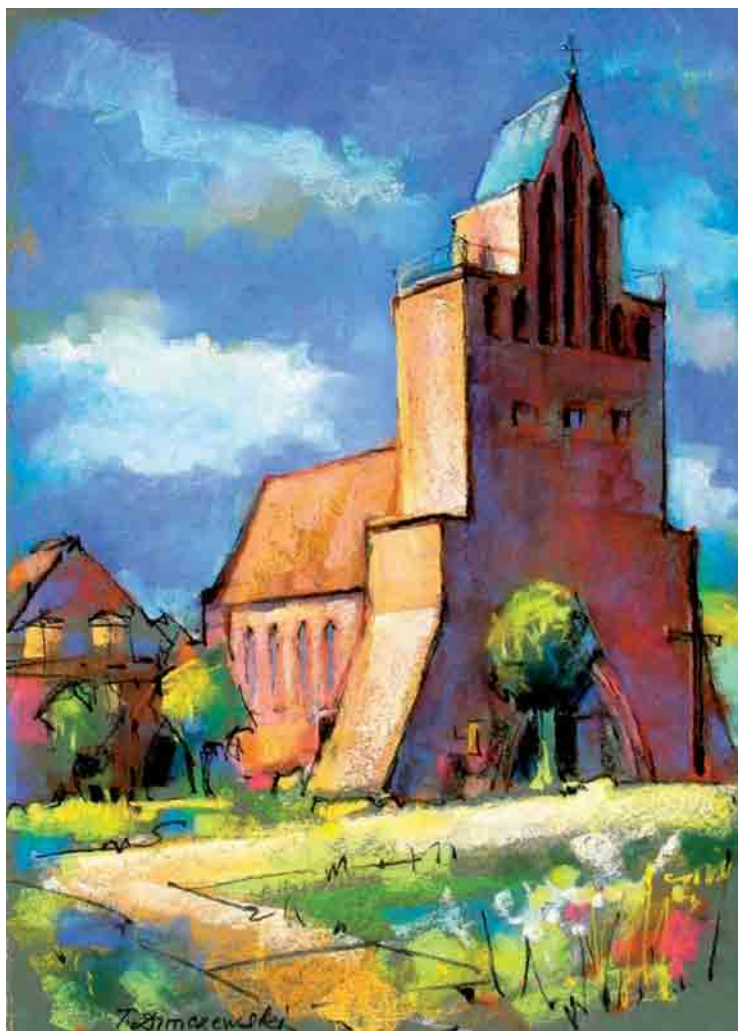

Konstanty Kontowski, Sławiński dworzec

Rysunek, 1997,
30 x 21 cm.

Konstanty Kontowski, Bahnhof in Schlawe

Zeichnung, 1997,
30 x 21 cm.

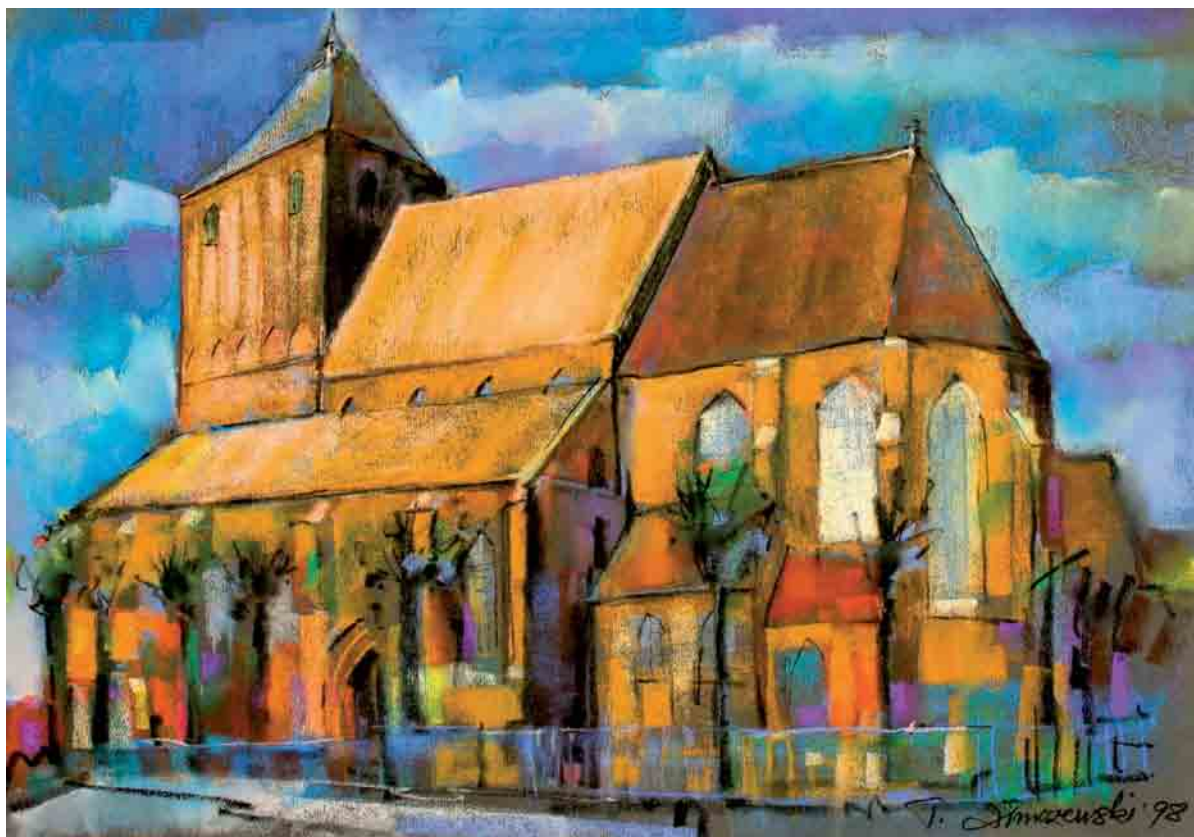

**Todor Dimczewski,
Kościół św. Antoniego**

Pastel, 1998,
34,5 x 49 cm.

**Todor Dimczewski,
Antoniuskirche**

Pastell, 1998,
34,5 x 49 cm.

Todor Dimczewski, Kościół Mariacki

Pastel, 1998,
67,5 x 47,5 cm.

Todor Dimczewski, Marienkirche

Pastel, 1998,
67,5 x 47,5 cm.

Todor Dimczewski, Park

Pastel, 1998,
70 x 48 cm.

Todor Dimczewski, Im Park

Pastell, 1998,
70 x 48 cm.

Ute Seeländer, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998,
70 x 75 cm.

Ute Seeländer, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
70 x 75 cm.

Bärbel Hohl, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998,
60 x 50 cm.

Bärbel Hohl, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
60 x 50 cm.

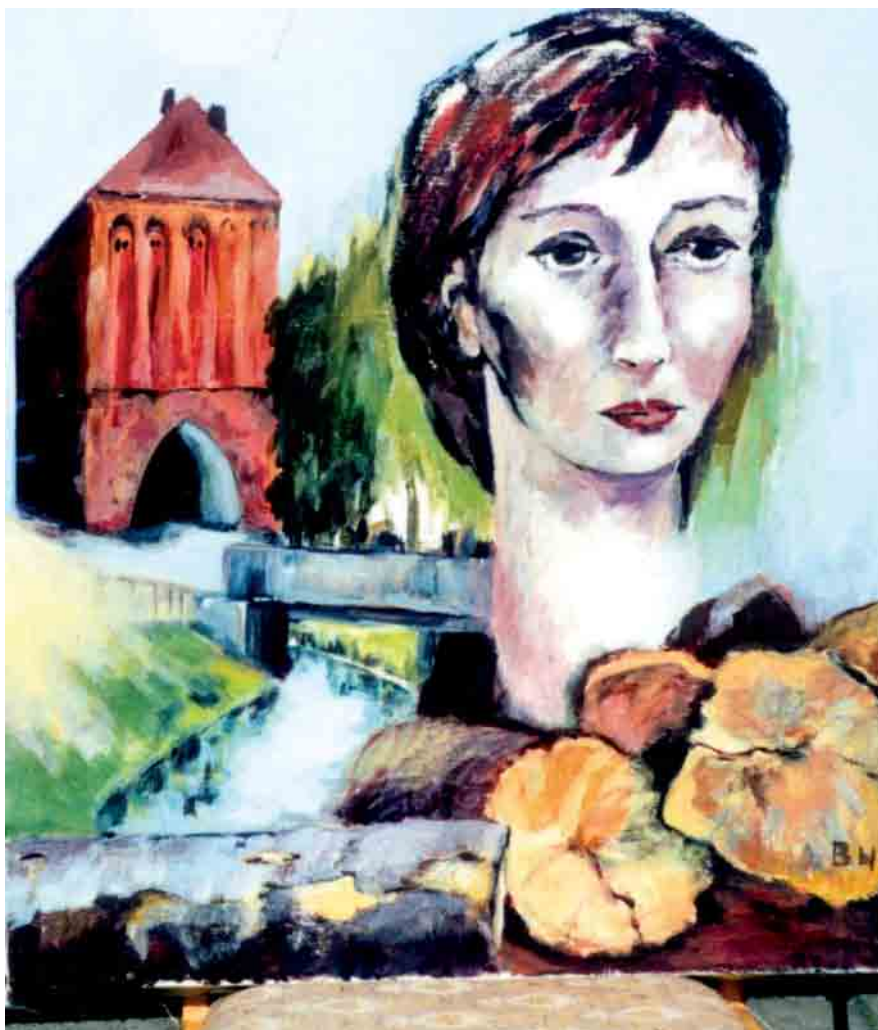

Bärbel Hohl, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998,
69 x 82 cm.

Bärbel Hohl, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
69 x 82 cm.

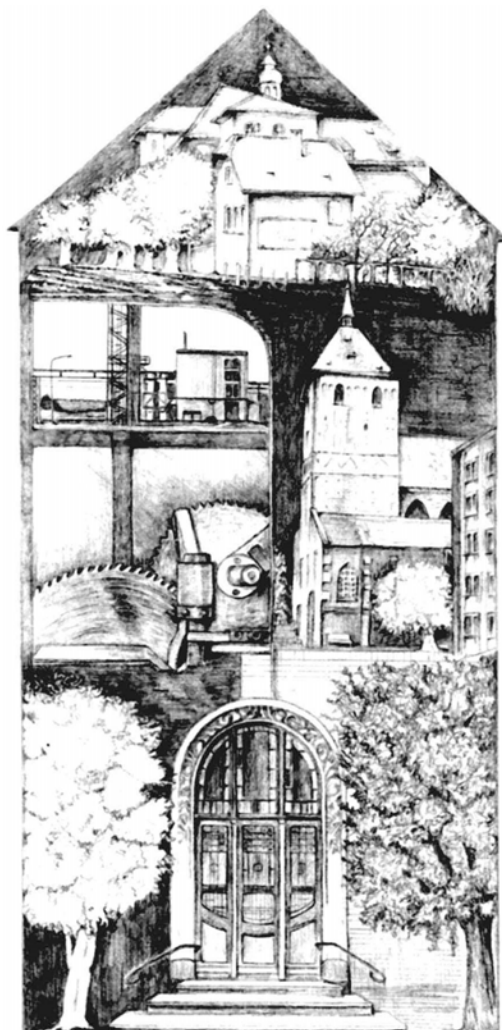

Bärbel Hohl, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998.

Bärbel Hohl, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998.

**Bruni Lemme,
Bez tytułu**

Rysunek ołówkiem,
1998, 40 x 55 cm.

**Bruni Lemme,
Ohne Titel**

Bleistiftzeichnung,
1998, 40 x 55 cm.

Isagard Meeder, Hartmut Graf, Bez tytułu

1998, akryl na płótnie,
110 x 80 cm.

Isagard Meeder, Hartmut Graf, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
110 x 80 cm.

Julia Augustin, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998,
70 x 75 cm.

Julia Augustin, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
70 x 75 cm.

Julia Augustin, Bez tytułu

Akryl na płótnie, 1998,
109 x 77 cm.

Julia Augustin, Ohne Titel

Acryl auf Leinen, 1998,
109 x 77 cm.

Andrzej Mrozek, Bez tytułu

Olej na płótnie, 1998,
77 x 110 cm.

Andrzej Mrozek, Ohne Titel

Öl auf Leinen, 1998,
77 x 110 cm.

Mirosław Jaruga, Bez tytułu

Olej na płótnie, 1998,
80 x 110 cm.

Mirosław Jaruga, Ohne Titel

Öl auf Leinen, 1998,
80 x 110 cm.

Kazimierz Babkiewicz, Zaulek

Linoryt, 2002,
12,2 x 15,9 cm.

Kazimierz Babkiewicz, Gasse

Linolschnitt, 2002,
12,2 x 15,9 cm.

**Margareta Sadowska,
Moje - Twoje Sławno**

Olej na płótnie, 2006,
40 x 50 cm.

**Margaretta Sadowska,
Mein - Dein Sławno/Schlawe**

Öl auf Leinen, 2006,
40 x 50 cm.

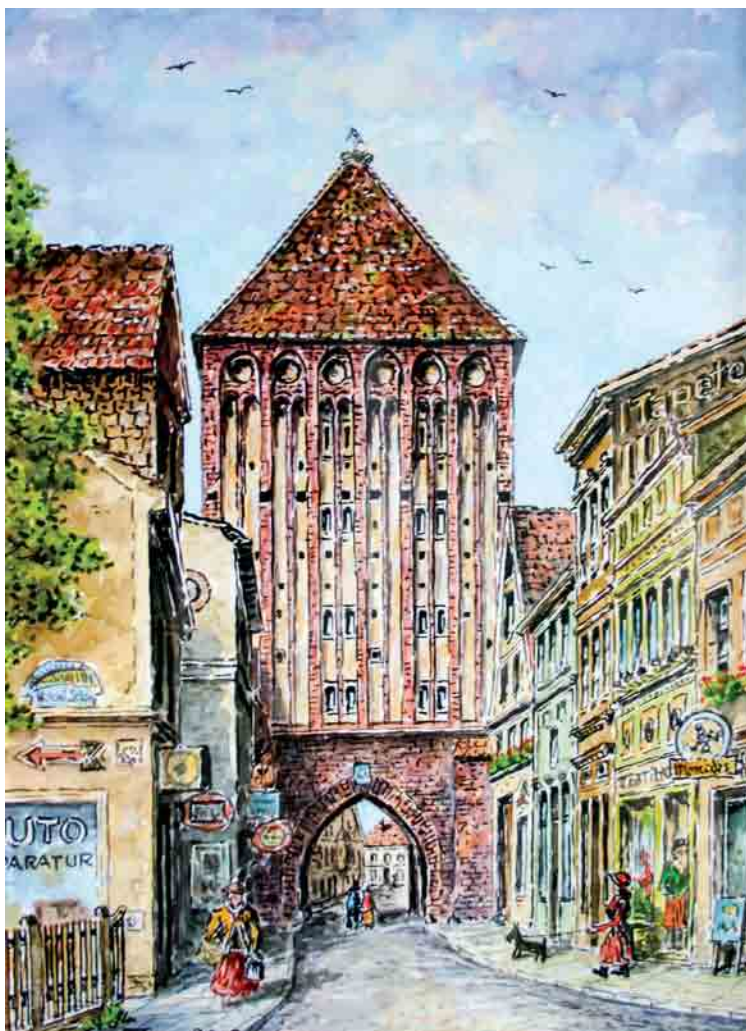

Margareta Sadowska, Sławno ulica Mickiewicza

Rysunek tuszem na papierze, 2007,
29,5 x 21 cm.

Margaretta Sadowska, Sławno Str. Mickiewicza

Tuschzeichnung, Papier, 2007,
29,5 x 21 cm.

**Zygryd Barz, Brama Koszalińska
około 1940 roku**

Akwarela, 2008,
31,5 x 42,5 cm.

**Siegfried Barz,
Kösliner Tor um 1940**

Aquarell, 2008,
31,5 x 42,5 cm.

**Zygryd Barz,
Brama Słupska około 1940 roku**

Akwarela, 2008,
31,5 x 42,5 cm.

**Siegfried Barz,
Stolper Tor um 1940**

Aquarell, 2008,
31,5 x 42,5 cm.

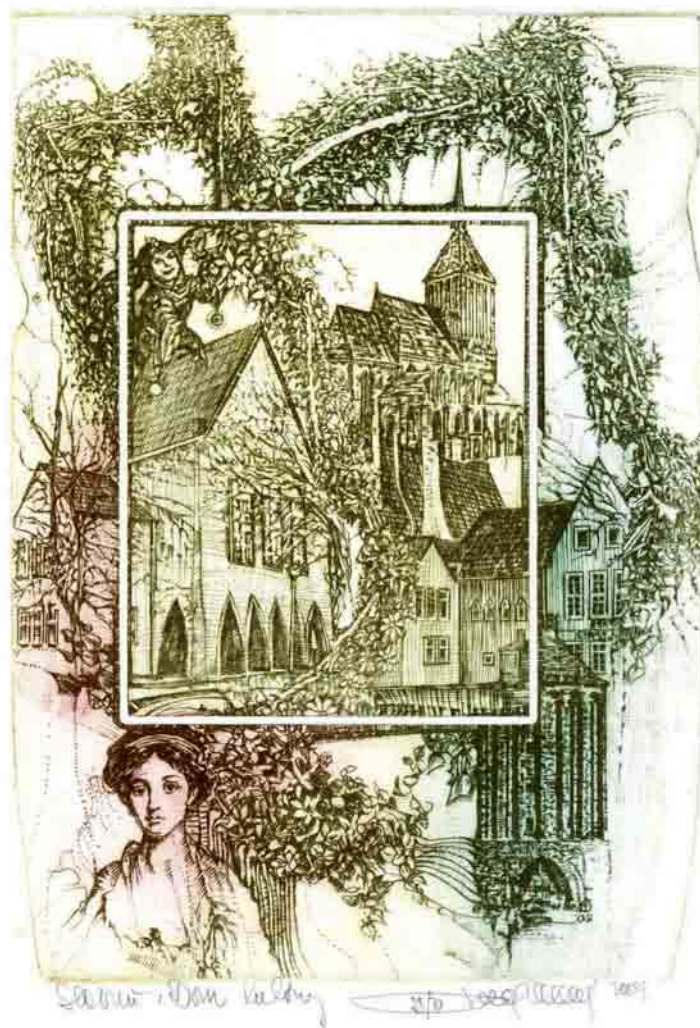

Zygfryd Barz, Kanał miejski około 1940 roku

Akwarela, 2008,
42,5 x 31,5 cm.

Siegfried Barz, Stadtgraben um 1940

Aquarell,
31,5 x 42,5 cm.

Pavel Hlavatý, Stawno

Technika mieszana, 2009,
15 x 21,5 cm.

Pavel Hlavaty, Schlawe

Mischtechnik, 2009,
15 x 21,5 cm.

Grzegorz Machlaj, Qultura

Akwarela, 2012,
27 x 16 cm.

Grzegorz Machlaj, Kultur

Aquarell, 2012,
27 x 16 cm.

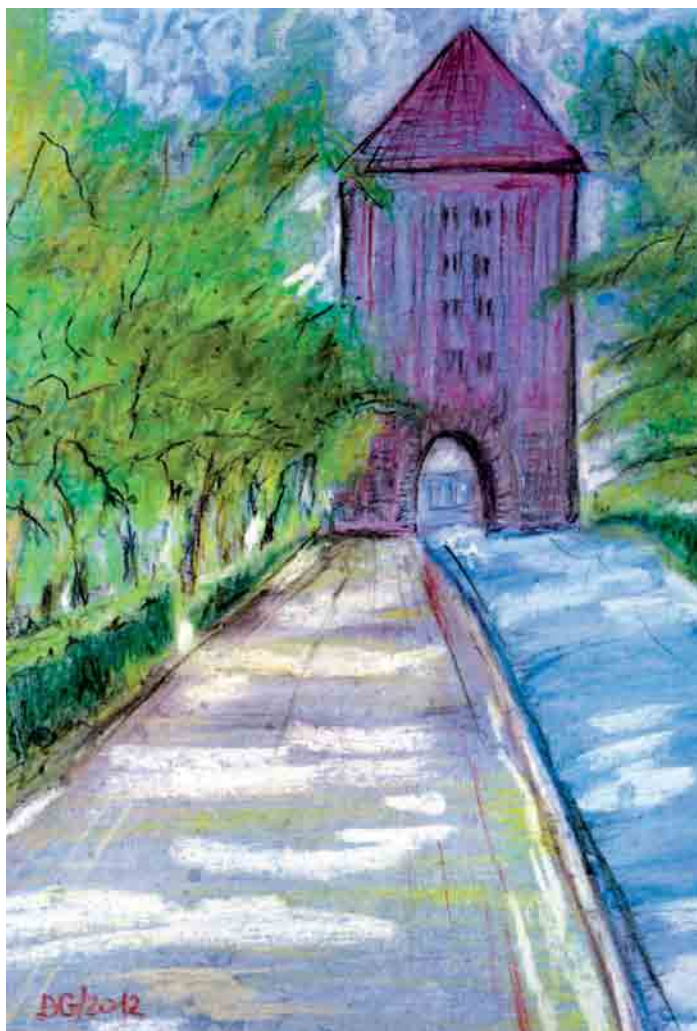

Janusz B. Rapkiewicz, Bez tytułu

Rysunek, 2012,
26,5 x 20,5 cm.

Janusz Rapkiewicz, Ohne Titel

Zeichnung, 2012,
26,5 x 20,5 cm.

Dorota Grodzka, Bez tytułu

Pastel, 2012,
19 x 27 cm.

Dorota Grodzka, Ohne Titel

Pastel, 2012,
19 x 27 cm.

Noty o autorach:

Julia Augustin

Artystka mieszka w rejonie Schaumburga, gdzie znajduje się miasto partnerskie Stawna Rinteln. W 1998 roku brała udział w polsko-niemieckim plenerze malarskim „Pejzaż i architektura Stawna”.

Kazimierz Babkiewicz

Urodził się w 1951 roku. Absolwent Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu. Uprawia malarstwo olejne, grafikę, rysunek, tworzy ekslibrysy. Maluje pejzaże, martwe natury, portrety. Od roku 1978 mieszka w Stawnie.

Zygfryd Barz

Urodził się w Stanowie w 1943 roku. Po wojnie mieszkał w Dolnej Saksonii. Studiował w latach 1964-1967 grafikę użytkową i malarstwo. Za swoich mistrzów uważa Carla Spitzwega i Caspara-Davida Friedricha. Uprawia grafikę i malarstwo. W latach 90-tych wrócił na Pomorze i osiedlił się w Będzinku koło Koszalina. W tym okresie powstały liczne akwarele i teczki z grafikami, których tematem są miasta i gminy pomorskie. Swoje prace wystawiał w Stawnie. Od 1995 roku jest członkiem Pomorskiego Związku Artystów.

Heiner Bloss

Malarz i grafik, jego rysunki Stawna i Darłowa publikowane były m.in. w Heimatkalender für Stadt und Kreis Neustettin. 1926-1928 oraz w Heimatkalender für den Kreis Schlawe, 1927. W latach 20-tych XX wieku mieszkał w Hammerstein (obecnie Czarne) k. Szczecinka.

Brandt

Berliński architekt, Projektant budynku Powiatowej Kasy Oszczędności w Stawnie, obecnie siedziba Banku PKO.

Todor Dimczewski

Urodził się w 1946 roku w Bułgarii. Jest absolwentem Fakultetu Sztuk Pięknych Uniwersytetu w Wielkim Tyrnowie. Dyplom uzyskał w 1972 roku w pracowni profesora Janaki Manasjewa. W 1981 roku otrzymał za twórczość artystyczną Order „1300 lat Bułgarii”, a w 1986 roku Odznakę Ministerstwa Kultury Bułgarii. Od 1995 roku mieszka i tworzy w Stawnie. Uprawia malarstwo pastelowe. Najczęstsze tematy to pejzaż i architektura Bułgarii i Polski, martwa natura i portret. Pisze także ikony.

Hartmut Graf

Urodził się w 1957 roku w Rinteln. Studiował w Kassel sztukę i socjologię (1979-85). Od 1995 roku mieszka w Hamburgu. W 1998 roku brał udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Stawna”.

Dorota Grodzka

Uprawia malarstwo – ulubionym tematem jej prac są kwiaty i anioły. Jest członkiem Zachodniopomorskiego Klubu Twórców „Pasja” oraz Grupy artystycznej „Za”. Odznaczona Medalem „Błękitnego Gryfa” (2005). Właścicielka „Siedliska Artystycznego pod Akacjami” w Kwasowie.

Pavel Hlavaty

Czeski grafik i malarz. Autor ekslibrisów, prac graficznych, plakatów. Od końca lat 70-tych XX wieku zajmuje się wyłącznie grafiką. Pracuje w technikach szlachetnych, takich jak akwaforta i sucha igła. Swoje prace wystawiał w wieku krajach, w tym w Polsce, także w Stawnie.

Bärbel Hohl

Urodzona w Berlinie. Mieszka w Hameln, niedaleko Rintel – miasta partnerskiego Sławna. W 1998 roku brała udział w polsko-niemieckim plenerze malarskim „Pejzaż i architektura Sławna”.

Mirosław Jaruga

Urodził 1935 roku w Łodzi. Studia odbył w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w tym mieście w pracowni Stanisława Byrskiego i Lecha Kunki. Dyplom w 1964 roku. Uprawiał malarstwo, rysunek, grafikę oraz wzornictwo przemysłowe. Brał udział w 20 wystawach indywidualnych i około 80 zbiorowych w Polsce i za granicą. W latach 1969-89 był plastykiem miejskim w Słupsku. W 1998 roku brał udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Sławna”. Zmarł w 2009 roku w Słupsku.

Erich Kadell

W okresie międzywojennym mieszkał w Sławnie.

Konstanty Kontowski

Studiował historię sztuki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Pracuje w Muzeum w Darłowie, gdzie jest starszym kustoszem. Uprawia rysunek, malarstwo, rzeźbę. W latach 90-tych wykonał cykl rysunków przedstawiających miejscowości powiatu sławieńskiego, w tym Sławno. Cześć publikowana była w miejscowej prasie. Mieszka w Darłowie.

Otto Kuske

Urodził się w Dretyniu koło Miastka w 1885 roku. Ukończył seminarium nauczycielskie w Koszalinie, a następnie studiował w Królewskiej Szkole Sztuk Pięknych w Berlinie. Uczył rysunku w szkołach w Szamotułach i Szczecinie. Brał czynny udział w pracach Pomorskiego Związku Artystów, do którego wstąpił w 1919 roku. W połowie lat trzydziestych zrezygnował z pracy w szkolnictwie. Dużo wtedy podróżował przemierzając Pomorze. Rysował i malował pomorskie krajobrazy, lasy, jeziora, wybrzeże i bardzo dużo architektury. W 1937 roku powstał cykl 15 litografii „Z bie-

giem Wieprzy” przedstawiających krajobrazy z doliny rzeki. Podczas wojny zawarł bliską przyjaźń z Karlem Rosenowem, założycielem Muzeum Powiatowego w Darłowie, który nabył dla Muzeum 35 obrazów Kuskego, w tym serię 10 akwarel „Pomorskie chatupy” przedstawiających miejscowości powiatu sławieńskiego. Duża część prac artysty zaginęła podczas działań wojennych. Zmarł tuż po wojnie – 10 maja 1945 roku – w Eberswalde.

Otto Lang-Wollin

Urodził się 1881 roku w Kassel. Ukończył miejscową Akademię Sztuk Pięknych, a następnie studiował w Berlinie u Lewina Funke. Od 1902 roku był nauczycielem w Wolinie. Był współzałożycielem w 1916 roku Pomorskiego Związku Artystów. Malował pejzaże Pomorza, widoki miasteczek, stoczni, portów, sceny rodzajowe, portrety oraz martwe natury. W 1931 roku rozpoczął pracę w gimnazjum w Szczecinie. Po 1945 roku osiadł w Burgdorf niedaleko Hanoweru. Zmarł 1958 roku.

Ryszard Lech

Urodził się w 1924 roku. Ukończył Wydział Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie uzyskując w 1953 roku dyplom u profesora Tadeusza Kulisiwicza. W 1959 roku zamieszkał w Koszalinie. Pracował w różnych technikach, takich jak: gwasz, akwarela, linoryt i malarstwo olejne. Brał udział w wielu plenerach i wystawach zbiorowych w kraju i za granicą. Miał także liczne wystawy indywidualne. Wystawiał również w Sławnie. W 2000 roku ukazał się album zawierający jego grafiki ukazujące Pomorze Środkowe oraz karykatury ludzi na tej ziemi mieszkających. Zmarł w 2005 roku w Koszalinie.

Bruni Lemme

Urodziła się w 1936 roku w Hanowerze. Od 1979 roku posiada pracownię w Rotenburgu w pobliżu Rinteln. W latach 1983-2009 była przewodniczącą Związku Artystów Schaumburga. Uprawia rzeźbę, ceramikę, malarstwo i rysunek. W 1998 roku brała udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Sławna”.

Elihard Lubinus (1565-1621)

Był profesorem literatury i teologii uniwersytetu w Greisfaldzie. W latach 1610-1618 na zamówienie księcia szczecińskiego Filipa II stworzył mapę Księstwa Pomorskiego połączoną z drzewem genealogicznym książąt pomorskich. W obramowaniu mapy znalazły się panoramy 49 najważniejszych miast Pomorza, w tym Darłowa i Sławna. Są to najstarsze przekazy ikonograficzne tych miast. Wzór rysunkowy mapy wykonał znany malarz holenderski Hans Wolfart. Natomiast sztychy miast są dziełem Nicolausa Geilkerckena, który także wydał mapę w swojej oficynie w Amsterdamie w 1618 roku. Artysta utrwalił nie tylko ogólny zarys przestrzenny poszczególnych miast, ale ukazał też ich ogólną zabudowę – umocnienia i obwarowania oraz wizerunki ważniejszych budowli.

Günter Machemehl

Urodził się w 1911 roku w Sławnie. Ukończył miejscowe gimnazjum, a następnie studiował w Berlinie w tamtejszej Akademii Sztuk Pięknych u profesora Friedricha Dannenberga. W 1934 roku wrócił do Sławna. Należał do Związku Artystów Pomorskich do roku 1936, kiedy to związek został decyzją władz hitlerowskich rozwiązany. Brał udział w wystawach w Szczecinie, Berlinie, Halle, Koszalinie i być może w Słupsku. W 1937 roku władze zakazały mu wystawiania i sprzedaży prac. W 1936 ożenił się i zamieszkał w Łabuszu nad jezioro Jamno koło Koszalina. Do 1945 roku Machemehl stworzył około 400 akwarel, których tematem był krajobraz pomorski. Malował także martwe natury i portrety. Wojnę przetrwało około 40 prac. Po wojnie zamieszkał w Sierksdorf nad Zatoką Lubecką. W dalszym ciągu malował. Na początku były to akwarele z motywami pomorskimi, także z Pomorza Środkowego. Później na pierwszy plan wysunęły się motywy z nowego otoczenia. Po 1945 roku powstało około 1000 prac. Artysta często stosował techniki mieszane: kredki świecowe i olejne. Wystawiał rzadko. Po roku 2000, z twórczością artysty można było zapoznać się także na Pomorzu: na wystawach w Sławnie (2001), w Kołobrzegu, Stargardzie, Miastku (2004) i w Klukach (2009), Trzebiatowie i Jarosławcu (2011).

Grzegorz Machłaj

Absolwent Wydziału Artystyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pracuje w Sławieńskim Domu Kultury oraz w Zespole Szkół Agrotechnicznych. Uprawia malarstwo, grafikę i witraż.

Isgard Meeder

Urodziła się w 1958 roku w Husum. W latach 1986-91 studiowała sztuki piękne w Kassel uzyskując dyplom u P. Paulusa i G. Bussmanna. Od 1996 mieszka i tworzy w Hamburgu. W 1998 roku brała udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Sławna”.

Andrzej Lech Mrozek

Urodził się w roku 1950. Studia ukończył w 1976 roku w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku na wydziale Malarstwa i Rzeźby. Uprawia malarstwo, rysunek, rzeźbę. Przez wiele lat zajmował się również performance. Prezentował swoje prace na wielu wystawach w kraju i za granicą. Prace artysty znajdują się w zbiorach w Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku a także w Muzeum Skór w Holandii oraz w Niemczech, Francji, Belgii i Australii. Mieszka w Sławnie. W 1998 roku brał udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Sławna”.

Rudolf Muchow,

Urodził się w 1889 roku we Freiburgu. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Kassel. W 1919 roku został nauczycielem rysunku w sławieńskim gimnazjum. Wtedy powstały liczne obrazy olejne i akwarele, litografie i rysunki przedstawiające Sławno i powiat sławieński. W 1925 roku nakładem sławieńskiej drukarni ukazały się „Dworki powiatu sławieńskiego. 25 oryginalnych litografii z lata 1924”. Dziś wiele dworków i pałaców utrwalonych przez artystę nie istnieje. Dzięki litografiom wiemy, jak wyglądały. Po trwającym do 1924 roku sławieńskim epizodzie artysta przenosi się do Szczecina, gdzie zostaje profesorem sztuk pięknych w tamtejszej Akademii Pedagogicznej. Po kilku latach przenosi się do Frankfurtu nad Menem. W 1944 roku wraca z rodziną do rodzimego Freiburga. Uprawiał malarstwo,

grafikę, rysunek, techniki mieszane. Także tematyka jego prac jest różnorodna: pejzaże, portrety, karykatury, abstrakcje. Wczesne prace nawiązują do modnego wtedy ekspresjonizmu. W latach 30-tych w jego pracach widać wpływ kierunku „Nowej Rzeczowości”. Po wojnie tworzy abstrakcyjno-fantastyczne grafiki, a w ostatnich latach życia wraca do sztuki realistycznej. Powstają wtedy liczne pejzaże Freiburga i południa Europy. Zmarł we Freiburgu w 1962 roku.

Anna Rajca

Absolwentka Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Sławnie. Swoje prace wystawiała dwukrotnie w pierwszej połowie lat 90-tych w Sławieńskim Domu Kultury. Druga ekspozycja (1994) to prace, których tematem było Sławno. Ponadto wystawiała w Zamku Kręgu (2001), Sławieńskim Domu Kultury (2008) i w galerii „Akwarium” w Pile (2009). Od 2009 roku jest członkiem Związku Plastyków Artystów Rzeczypospolitej Polskiej. W tym samym roku wzięła udział w zbiorowej wystawie członków ZPARP w galerii w skansenie w Osieku nad Notecią. Uprawia malarstwo olejne, rysunek. W ostatnim okresie uprawia malarstwo z kręgu realizmu magicznego, będące odzwierciedleniem wewnętrznej wrażliwości i wyobraźni. Mieszka w Sztokholmie

Janusz Rapkiewicz

Uprawia malarstwo, grafikę, fotografię. Jest założycielem i prezesem Zachodniopomorskiego Klubu Twórców „Pasja” oraz Europejskiej Grupy Artystycznej „Za”. Organizator wielu plenerów artystycznych, uczestnik kilkunastu wystaw indywidualnych i kilkudziesięciu zbiorowych. Odznaczony przez Ministra Kultury Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Mieszka w Kwasowie.

Margareta Sadowska

Urodziła się w 1960 roku w Sławnie. Absolwentka historii i Wydziału Europeistyki Politechniki Koszalińskiej. Pracowała w Sławieńskim Domu Kultury, Starostwie Powiatowym. Od 2009 roku pracuje w Urzędzie Miejskim w Sławnie, zajmuje się promocją i współpracą zagraniczną. Inicjatorka

i współorganizatorka plenerów rzeźbiarskich „Śladami Święców” w 2010 i 2011 roku. Malarstwem i grafiką zajmuje się amatorsko. Tematem jej prac jest głównie architektura dawnego Sławna i powiatu sławieńskiego.

Ute Seeländer

Artystka mieszka w rejonie Schaumburga, gdzie znajduje się miasto partnerskie Sławna Rinteln. W 1998 roku brała udział w polsko-niemieckim plenerze „Pejzaż i architektura Sławna”.

Karl Schmidt-Rottluff

Urodził się w 1884 w Chemnitz. Jeden z najwybitniejszych malarzy i grafików niemieckich XX wieku. Współzałożyciel ekspresjonistycznej grupy artystycznej „Die Brücke” (Most). W 1920 roku odkrył niewielką wioskę rybacką Jarosławiec. Przez kolejne 10 lat przyjeżdżał tu na początku czerwca i pozostawał do września. Powstawały wtedy liczne przedstawienia wioski i jej okolic. Artysta malował przyrodę, architekturę, scenki z życia rybaków i rzemieślników. Powstały liczne obrazy olejne, akwarele, grafiki. Zmarł w 1976 roku w Berlinie.

Gottlieb Samuel Pristaff.

Związany kręgiem historyków z Greifswaldu i Szczecina. Podczas wędrówek po Pomorzu wyszukiwał różne zabytki z przeszłości Pomorza – dokumenty, kroniki, obrazy, rysunki, mapy. Niejednokrotnie – nie mogąc znaleźć zamówionych przez zleceniodawców materiałów – dopuszczał się fałszerstw źródeł historycznych. Datowany na 1670 rok rękopis jest przechowywany w archiwum w Greisfaldzie. Zawiera na czerpanym papierze podwójne widoki 69 miast pomorskich. Dwie akwarele przedstawiające Sławno w tonach czerwieni, zieleni, żółci i brązów znajdują się na stronie 286. Rękopis przypisywany jest autorstwu Pristaffa. Przyjmuje się, że akwarele przedstawiają miasto przed i po wojnie 30-letniej. Na akwarelach góruje nad miastem sylwetka Kościoła Mariackiego. Widoczne są także bramy, ratusz i zabudowania. Zmarł w Anklam w 1736 roku.

E. Sanne

Malarz i litograf, pochodził z rodziny notowanej w Szczecinie od XVI wieku. Prowadził wydawnictwo w drugiej ćwierci XIX w. Wydał m.in. plan Szczecina (1828), a także wedyty szczecińskie oraz pomorskie (obrazy, rysunki przedstawiające ogólny widok miast lub jego fragmenty) ilustrujące dzieła historyczne, w tym przygotowaną przez kupca i historyka szczecińskiego Friedricha Thiedego historyczno-geograficzną pracę Pomerania (1844). Zmarł w Szczecinie w 1851 roku

Diedrich Suhr

Urodził się w 1892 roku w Eckwarden koło Oldenburga. Studiował architekturę. Dziesięć lat – od 1921 do 1929 roku – spędził w Sławnie. Dla miasta zaprojektował wiele budowli. Projektował zarówno wielorodzinne budynki mieszkaniowe, domki jednorodzinne i wille, jak również gmachy użyteczności publicznej. Wiele z nich przetrwało. Projektował także dla innych miejscowości pomorskich: m. in. dla Koszalina, Słupska, Miastka, Polanowa, Darłowa, Lęborka. W pejzażu architektonicznym Sławna zapisał się jako twórca kilku niebanalnych, wyróżniających się do dziś budowli: kościoła p.w. św. Antoniego wraz z plebanią, kompleksu szkolno-rekreacyjnego (dzisiejsze gimnazjum), Ewangelickiego Domu Parafialnego (obecny dom kultury), fabryki wyrobów mięsnych Carla Zypriessa (powojenne zakłady drobiarskie) domu dla ludzi starych (obecny oddział wewnętrzny szpitala). Autorstwa Diedricha Suhra są także domy mieszkalne w Sławnie. W 1929 roku architekt wyjechał do Kolonii. Zmarł w tym mieście w 1940 roku.

Hugo Walzer

Urodził się w 1888 roku w Blumenthal w Prusach Wschodnich (obecnie wieś nosi nazwę Maciejki). Zmarł w 1927 roku w Königsberg (Królewiec, obecny Kaliningrad, Rosja). W latach 1904-1905 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Królewcu u Ludwiga Dettmanna oraz Otto Heicherta. Następnie kontynuował studia w Berlinie. W 1913 roku zdobył Grand Prix Królewskiej Akademii Sztuki w Berlinie i dzięki uzyskanemu stypendium wyjechał do Rzymu. Po

pierwszej wojnie światowej uzyskał zlecenie od berlińskiego architekta Emila Kusanke pochodzącego ze Sławna – bratanek właściciela tartaku – na wykonanie obrazów przedstawiających miasto. W 1920 roku powstały obrazy olejne o rozmiarach 74 x 94 cm przedstawiające panoramę Sławna oraz Kościół Mariacki. Pierwszy z obrazów przedstawia widok miasta od strony południowej – od Kwasowa i Pomitowa. Na dalszym planie znajduje się sylwetka kościoła Mariackiego, na lewo Brama Koszalińska, gmach poczty i mleczarnia przy ulicy Polanowskiej. I nieco dalej dymiący komin tartaku Kusanke. Drugi widok przedstawia Kościół Mariacki od strony wschodniej z otaczającą go zabudową mieszkalną i kanałem drzewnym.

Wilhelm Witaszek

Urodził się w 1908 roku. W Sławnie mieszkał od 1959 roku. W latach 1959-1961 był dyrektorem sławieńskiego liceum. W sławieńskim liceum uczył do roku 1968 propedeutyki filozofii, logiki, astronomii, fizyki, matematyki i rysunku technicznego. Był także działaczem społecznym-radnym Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie w latach 1961-1975. Nim przyjechał do Sławna pełnił funkcję asystenta na Wydziale Matematyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1947-1954). W wolnych chwilach oddawał się malarstwu. Zmarł w Sławnie w 1981 roku. Jego rysunki i akwarele odzyskano ze śmietnika, gdzie zostały wyrzucone.

Richard Zenke

Urodził się w Darłowie w 1901 roku. Ukończył seminarium nauczycielskie w Bytowie i Akademię Sztuk Pięknych w Berlinie. W 1926 roku rozpoczął pracę w szkole średniej w Pile. W 1935 roku przeniósł się do Królewca. Dużo malował i wystawiał swoje prace. Jedną z wystaw miała miejsce w 1941 roku na Zamku Darłowie (wspólnie z Otto Kuske). Wystawa nosiła tytuł „Pomorscy malarze i ich strony rodzinne”. Po wojnie został profesorem gimnazjum w Kirchheimbolandem, a od 1953 roku uczył w Ludwigshafen. Zmarł 1980 roku w Hamm nad rzeką Sieg. Artysta miał dwie pasje – pracę pedagogiczną i twórczość artystyczną. W sztuce był przywiązany do tradycji. Jego

ulubionymi malarzami byli Caspar Dawid Friedrich i Rembrandt. Krajobraz – to najczęstszy motyw jego licznych obrazów olejnych, akwarel, pastel i szkiców. Drugą grupę stanowią portrety. Przed 1945 rokiem ilustrował także książki – przede wszystkim publikacje o powiecie stawieńskim twórcy darłowskiego Muzeum Karla Rosenowa. W 2000 roku wystawa jego prac miała miejsce w Sławnie i Darłowie, a w 2012 roku w Muzeum w Pile.

Heinrich Eugen von Zitzewitz

Urodził się w Noskowie w pobliżu Sławna w 1925 roku. Uczęszczał do gimnazjum w Sławnie. Studia plastyczne odbył w Berlińskiej Szkole Sztuk Pięknych w latach 1950-1955. Od 1955 roku uczestniczył w licznych wystawach zarówno w Niemczech, jak i za granicą. W latach 1968-1975 był kierownikiem Związku Artystów Plastyków w Brunzwicku, a w latach 1982-1988 pierwszym prezesem Związku Artystów w tym mieście. Uprawiał malarstwo, grafikę, rzeźbę. Pisał o sztuce. Jego dzieła znajdują się w wielu muzeach i kościołach w Niemczech. Pierwszy raz na rodzinne Pomorze przyjechał po 50 latach – w 1995 roku. Podróż do rodzinnego miasta wiązała się z odsłonięciem w Kościele Mariackim pamiątkowej tablicy jego autorstwa poświęconej pamięci wszystkich zmarłych dawnych i obecnych mieszkańców Sławna. Rok później po raz pierwszy wy-

stawiał swoje prace w Polsce. Wystawa zatytułowana „Od Bratobójstwa do Zmartwychwstania” miała miejsce w salonie wystawowym Stawieńskiego Domu Kultury. Później eksponowana była w kilku miastach Pomorza, m.in. Szczecinie i Pile. Artysta zmarł w Brunzwicku 1 czerwca 1998 roku. Już po śmierci, w lipcu 1998 roku, w kościele w jego rodzinnych Sycewicach odbyło się poświęcenie wykonane przez niego wyposażenia prezbiterium. W tym samym roku wydany został jego ilustrowany pamiętnik z podróży na Pomorze „ Z pędzlem przez Pomorze” i „Ciocia Greta”. Kolejna – tym razem retrospektywna – wystawa jego prac na Pomorzu miała miejsce w roku 2002 i 2003, m. in. w Darłowie, Sławnie, Słupsku. Artysta zaprojektował także pomnik dla Sławna i nazwał go: „Chrystus przybywa do Sławna”. Pomnik znajduje się przy Bramie Koszalińskiej. Odsłonięcie miało miejsce 22 maja 2001 roku, w 684 rocznicę lokacji Sławna, z udziałem żony artysty – Gertrudy, córki Lisawety i syna Wilhelma.

Kazimierz Zieliński

Latem 1964 roku w Sławnie odbył się plener artystyczny studentów warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Opiekunem artystycznym pleneru był ówczesny adiunkt na ASP Kazimierz Zieliński. Wówczas powstał cykl 8 rysunków tuszem przedstawiających Sławno tamtego czasu.

Kurze Bemerkungen zu den Autoren:

Julia Augustin

Die Künstlerin wohnt in der Region Schaumburg nahe der Stadt Rinteln, der Partnerstadt von Slawno. 1998 nahm sie an dem Plenair „Landschaft und Architektur in Slawno“ teil.

Kazimierz Babkiewicz

Geboren 1951. Absolvent der Mikolaj Kopernik Universität in Torun, Richtung Schöne Künste. Er befasst sich mit Öl, Grafik, Zeichnung, Malt Landschaften, Stilleben, Portraits, fertigt Exlibrisse an. Seit 1978 wohnt er in Slawno.

Siegfried Barz

Geboren 1943 in Zanow, wohnte nach dem Krieg in Niedersachsen. In den Jahren 1964-1967 studierte er Gebrauchsgrafik und Malerei. Seine Vorbilder sind Carl Spitzweg und Caspar David Friedrich. Heute befasst er sich mit Grafik und Malerei. In den 90-er Jahren kehrte er nach Pommern zurück und ließ sich in Bedzinko bei Köslin nieder, in dieser Zeit entstanden zahlreiche Aquarelle und Mappen voller Grafiken mit Themen aus pommerschen Städten und Gemeinden, die er in Slawno ausstellte. Seit 1995 ist er Mitglied des Pommerschen Künstlerverbandes.

Heiner Bloss

Maler und Grafiker, seine Zeichnungen von Schlawe und Rügenwalde waren 1926-1928 im „Heimatkalender für Stadt und Kreis Neustettin“ veröffentlicht, ebenso 1927 im „Heimatkalender für den Kreis Schlawe“. Anfang des 20. Jh. wohnte er in Hammerstein bei Neustettin.

Brandt

Berliner Architekt, projektierte das Gebäude der Schlauer Sparkasse, heute Sitz der Bank PKO.

Todor Dimczewski

Geboren 1946 in Bulgarien, Absolvent der Fakultät der Künste an der Universität in Weliko Tyrnowo, 1972 Diplom in der Werkstatt von Professor Janak Manasjew. 1981 erhielt er die Auszeichnung „1300 Jahre Bulgarien“ für sein künstlerisches Schaffen und 1986 den Preis des Kultusministers Bulgariens. Seit 1995 wohnt und wirkt er in Slawno. Seine Themen sind: Landschaft und Architektur Bulgariens und Polens, Stilleben und Portraits, so wie Ikonen.

Hartmut Graf

Geboren 1957 in Rinteln. Studium der Kunst und der Soziologie in Kassel (1979-1985), wohnt seit 1995 in Hamburg, Teilnahme am deutschpolnischen Plenair „Landschaft und Architektur in Slawno“ (1998).

Dorota Grodzka

Das Lieblingsthema ihrer malerischen Arbeiten sind Blumen und Engel, Mitglied des Westpommerschen Künstlerklubs (Passion) und der Künstlergruppe „Za“. Erhielt 2005 die Medaille „Blauer Greif“. Eigentümerin des „Künstlerhauses unter Akazien“ in Kwasowo.

Pavel Hlavaty

Tschechischer Grafiker und Maler, Autor zahlreicher Exlibrisse, Grafiken und Plakate. Seit den 70-er Jahren des 20. Jh. arbeitete er nur in edlen Techniken wie Kupferstich und Trockennadel. Ausstellungen in vielen Ländern, auch Polen - Slawno.

Bärbel Hohl

Geboren in Berlin. Wohnt in Hammel. 1998 nahm sie an dem Plenair „Landschaft und Architektur in Slawno“ teil.

Mirosław Jaruga

Geboren 1935 in Lodz. Hier studierte er an der Staatlichen Kunsthochschule und in der Werkstatt von Stanisław Byrski und Lech Kunek, Diplom 1964. Er befasste sich mit Malerei, Zeichnung, Grafik und Gebrauchsdesign, hatte 20 individuelle Ausstellungen und Teilnahme an ca. 80 Sammelausstellungen in Polen und im Ausland. Von 1969 bis 1989 war der Künstler im Stadtamt in Slupsk beschäftigt. 1998 nahm er am deutsch-polnischen Plenair „Landschaft und Architektur der Schlawer Erde“ teil. Verstorben 2009 in Slupsk.

Erich Kadell

In der Zeit zwischen den Kriegen hat er in Schlawe gewohnt.

Konstanty Kontowski

Studierte Kunstgeschichte an der Katholischen Universität in Lublin, Ist Älterer Kustos am Schlossmuseum in Darłowo. Er befasst sich mit Zeichnung, Malerei und Bildhauerei. In den 190-er Jahren veröffentlichte er einen Zyklus von Zeichnungen der Orte des Kreises Slawno und der Stadt. Wohnt in Darłowo.

Otto Kuske

Geboren 1885 in Trefen bei Rummelsburg. Nach dem Abschluss des Lehrerseminars in Köslin, studierte er an der Königlichen Kunstschule in Berlin. Er unterrichtete Kunst an Schulen in Szamotuly und Stettin. Schon 1919 trat er dem Pommerschen Künstlerverband bei. In den 30-er Jahren verabschiedete er sich vom Schulwesen. Er reiste durch Pommern, zeichnete und malte Landschaften, Wälder, Seen, Küsten, Strände und viel Architektur. 1937 entstand der Zyklus von 15 Lithografien „Mit dem Lauf der Wipper“, der die Landschaft der Flusstäler darstellt. Eine große Freundschaft verband den Künstler mit Karl Rosenow,

dem Gründer des Kreisheimatmuseums in Rügenwalde, der 35 Gemälde von Kuske erstand, in dem 10 Aquarelle „Pommersche Bauernhäuser“. Während des Krieges ist ein großer Teil seiner Arbeiten verlorengegangen. Am 10. Mai 1945 ist er auf der Flucht in Eberswalde Verstorben.

Otto Lang - Wollin

1881 in Kassel geboren. Nach Beendigung der dortigen Kunstakademie, studierte er in Berlin bei Lewin Funke. Ab 1902 Lehrer in Wollin. Schon 1916 war er Mitbegründer des Pommerschen Künstlerverbandes. Er malte Landschaften, Stadtansichten, Werften, Häfen, Genrebilder, Portraits und Stilleben. Ab 1931 bis 1945 unterrichtete er an Stettiner Gymnasien, nach 1945 lebte er in Burgdorf bei Hannover, verstorben 1958.

Ryszard Lech

Geboren 1924. Absolvent der Kunstakademie in Warschau, Richtung Grafik, 1953 Diplom bei Professor Tadeusz Kulisiewicz. Seit 1959 wohnt und wirkt er in Koszalin. Er arbeitete in verschiedenen Techniken: Guasz (Gouche), Aquarell, Linolschnitt und Öl. Teilnahme an Plenairs und Ausstellungen im In- und Ausland. Seine individuellen Ausstellungen zeigte er auch in Slawno. 2000 veröffentlichte er sein Album mit Grafiken der pommerschen Landschaft und vielen Karikaturen von Menschen „dieser Erde“. Er verstarb 2005 in Koszalin.

Bruni Lemme

1936 in Hannover geboren. Seit 1979 führt sie ihre Werkstatt in Rotenburg bei Rinteln. Von 1983 bis 2009 war sie Vorsitzende des Künstlerverbandes im Schaumburger Land. 1998 Teilnahme am deutsch-polnischen Plenair „Landschaft und Architektur der Schlawer Erde“.

Elihard Lubinus (1565 1621)

Er war Professor für Literatur und Theologie an der Universität in Greifswald. In den Jahren 1610 bis 1618 erfüllte er den Auftrag des Stettiner Herzogs Philipp II., eine Landkarte Pommerns zu bearbeiten verbunden mit dem

Stammbaum der pommerschen Herzogsfamilien. In der Umrahmung befinden sich 49 Abbildungen der wichtigsten Städte Pommerns, auch Rügenwalde und Schlawe. Es sind die ältesten ikonografischen Ansichten der Städte. Den Arbeitsplan dieser Landkarte fertigte der bekannte holländische Maler Hans Wolfart an, die Stadtbilder dagegen sind von Nicolaus Geilkercken, dem Besitzer einer Druckerei in Amsterdam und Herausgeber einer Landkarte (1618). Der Künstler zeigte neben den allgemeinen Stadtplänen auch die gesamte Bebauung - Befestigungen und Verschanzungen, so wie die Ansichten wichtiger Gebäude.

Gümter Machemehl

1911 in Schlawe geboren. Nach Abschluss des städtischen Gymnasiums, studierte er in Berlin an der Kunstakademie bei Professor Friedrich Dannenberg. 1934 kehrte er nach Schlawe zurück. Bis 1936 gehörte er dem Pommerschen Künstlerverband an, der dann von den Nazis verboten wurde. Machemehl hatte viele Ausstellungen, in Stettin, Berlin, Halle, Köslin, vielleicht auch in Stolp. 1937 bekam er Berufsverbot. Er heiratete 1936 und lebte mit seiner Frau in Labus am Jamunder See. Bis 1945 malte er ca. 400 Aquarelle, meist Landschaften, Stillleben und Portraits. Bis auf 40 Bilder ging nach dem Krieg alles verloren. Er zog nach Sierksdorf an der Lübecker Bucht. Er malte auch hier meist Aquarelle mit pommerschen Motiven, erst später Landschaften seiner neuen Heimat. Nach 1945 entstanden ca. 1000 Arbeiten, angefertigt in Mischtechniken, Wachsstifte und Öl. Außer in Pommern hatte er fast keine Ausstellungen mehr. 2001 in Slawno, Kolobrzeg, Stargard, Miastko 2004, Kluki 2009, Trzebiatow und Jaroslawiec 2011.

Grzegorz Machlaj

Absolvent der Mikolaj Kopernik Universität in Torun, Richtung Kunst und Pädagogik. Er ist angestellt im Kulturzentrum Slawno und im Landwirtschaftlichen Schulkomplex. Er befasst sich mit Malerei, Grafik und Glasmalerei.

Isgard Meeder

Geboren 1958 in Husum, von 1986 bis 1991 Kunststudium in Kassel, Diplom bei P. Paulus und G. Bussmann, seit 1996 wohnt und wirkt sie in Hamburg. Teilnahme am deutsch-polnischen Plenair „Landschaft und Architektur der Schlawer Erde“.

Andrzej Lech Mrozek

Geboren 1950, Absolvent der Staatlichen Kunsthochschule in Danzig, Richtung Malerei und Bildhauerei, befasst sich mit Malerei, Zeichnung und Bildhauerei, auch mit Performance. Seine Arbeiten stellt er im In- und Ausland aus. Viele Werke befinden sich im Museum in Slupsk, Ledermuseum in Holland, Deutschland, Frankreich, Belgien und Australien. Er wohnt in Slawno. Teilnahme am deutsch-polnischen Plenair „Landschaft und Architektur der Schlawer Erde“, 1998.

Rudolf Muchow

Geboren 1889 in Freiburg, Studium an der Kunstakademie in Kassel, ab 1919 Zeichenlehrer am Schlawer Gymnasium. Mit dem Thema Stadt und Kreis Schlawe fertigte er viele Arbeiten an, Ölgemälde, Aquarelle, Lithografien, Zeichnungen. 1925 gab die Schlawer Druckerei sein Buch „Herrenhäuser im Kreis Schlawe. 25 originale Lithografien aus dem Jahre 1924“ heraus. Heute bestehen viele dieser Landsitze nicht mehr, jedoch dank der Arbeit Muchows wissen wir, wie sie ausgesehen haben. 1924 zieht er nach Stettin um, hier ist er Professor der Schönen Künste an der Pädagogischen Akademie. Er geht nach Frankfurt, kehrt aber 1944 mit seiner Familie nach Freiburg zurück. Er befasst sich mit Malerei, Grafik, Zeichnung und Mischtechnik. Seine Themen sind vielfältig: Landschaft, Portrait, Karikatur, Abstraktion. Die frühen Arbeiten knüpfen an den modernen Expressionismus an. Die „Moderne Realität“ interessiert ihn. Nach dem Krieg entstehen viele abstrakturenwirkliche Grafiken. In seinen letzten Lebensjahren kehrt er zur realistischen Kunst zurück, er malt Landschaften Freiburgs und aus dem Süden Europas.

Anna Rajca

Absolventin des Landwirtschaftlichen Schulkomplexes in Slawno. In den 90-er Jahren stellte sie ihre Arbeiten im Kulturzentrum Slawno aus. Ihre 2. Ausstellung (1994) bestand aus Arbeiten zum Thema „Slawno/ Schlawe“, weitere Ausstellungen 2001 in Krangen, 2008 im Kulturzentrum Slawno, in der Galerie „Aquarium“ in Pila. Seit 2009 ist sie Mitglied des polnischen Künstlerverbandes. Teilnahme an der großen Sammelausstellung 2009 in der Galerie des Freilichtmuseums in Osieki an der Notec, viel Ölgemälde und Zeichnungen. Neuerdings befasst sie sich mit Arbeiten aus dem Kreis des magischen Realismus. Sie wohnt in Stockholm.

Janusz Rapkiewicz

Malerei, Grafik, Fotografie. Gründer und Vorsitzender des Westpommerschen Künstlerklubs „Pasja“. Und der europäischen Kunstgruppe „Za“. Er organisiert Plenairs, viele Ausstellungen, individuelle und gemeinsame. Ausgezeichnet vom Kultusminister mit der Medaille „Verdienst für die Kultur Gloria Artis“. Wohnt in Kwasowo.

Margareta Sadowska

Geboren 1960 in Slawno, Absolventin der Technischen Hochschule in Koszalin, Richtung Geschichte und Europakunde. Zuerst angestellt im Kulturzentrum, später im Kreisamt und ab 2009 im Stadtamt Slawno, verantwortlich für Zusammenarbeit mit dem Ausland. Initiatorin und Mitorganisatorin von Bildhauer plenairs „Auf den Spuren der Swenzen“ 2010 und 2011. Sie betreibt Malerei und Grafik als Hobby. Ihr Lieblingsthema ist die Architektur der alten Stadt Slawno und des Kreises.

Ute Seeländer

Die Künstlerin wohnt in der Region Schaumburg nahe der Stadt Rinteln, der Partnerstadt von Slawno. 1998 nahm sie an dem Plenair „Landschaft und Architektur in Slawno“ teil.

Karl Schmidt - Rottluff

Geboren 1884 in Chemnitz, einer der hervorragendsten Maler und Grafiker des 20. Jh. Mitbegründer der expressionistischen Gruppe „Die Brücke“. 1920 entdeckte er das kleine Fischerdorf Jershöft an der Ostsee und besuchte es 10 Jahre lang von Juni bis September. Der Künstler malte alle und alles: die Umgebung, Dörfer, Natur, Architektur, Szenen aus dem Leben der Fischer und Handwerker. Alles in Öl, Grafik und Aquarell. Verstorben 1976 in Berlin.

Gottlieb Samuel Pristaff

G. S. Pristaff war mit dem Kreis der Greifswalder und Stettiner Historiker verbunden. Auf seinen Wanderungen durch Pommern sammelte er alles, was die Vergangenheit des Landes betraf - Dokumente, Chroniken, Bilder, Zeichnungen, Landkarten. Manchmal, wenn er die vom Auftraggeber verlangten Gegenstände nicht finden konnte, fälschte er ganz einfach historische Quellen. Im Greifswalder Archiv befindet sich eine Handschrift aus dem Jahre 1670 auf Büttenpapier mit 69 Doppelansichten pommerscher Städte, darunter auf Seite 286 zwei Aquarelle mit Schlawer Ansichten in den Farbtönen von Bot, grün über gelb bis braun, wahrscheinlicher Autor ist Pristaff. Vielleicht sind die beiden Aquarelle von vor und nach dem 30-jährigen Krieg, zu sehen sind Stadtfore, Rathaus und Gebäude, auch die Silhouette der Marienkirche. Verstorben ist der Künstler 1736 in Anklam.

E. Sanne

Der Maler und Lithograf stammt aus einer seit dem 16. Jh. in Stettin ansässigen Familie. Er war Herausgeber lithografischer Werke in der 2. Hälfte des 19. Jh. u. a. 1828 einen Stadtplan von Stettin. Seine pommerschen Vechten (Bilder, Zeichnungen mit Fragmenten der Stadt) wurden oft als Illustrationen in historischen Ausgaben benutzt, auch in den vom Kaufmann und Historiker Friedrich Thiede vorbereiteten historisch - geografischen Heften unter dem Titel „Pomerania“, Stettin 1844. Verstorben 1851 in Stettin.

Dietrich Suhr

1892 in Eckwarden bei Oldenburg geboren. Nach dem Architekturstudium verbrachte er 10 Jahre -1921 bis 1929 - in Schlawe. Er projektierte öffentliche Gebäude, Mehr- und Einfamilienhäuser und Villen, viele stehen heute noch, in Köslin, Stolp, Rummelsburg, Pollnow, Rügenwalde und Lauenburg. In der architektonischen Landschaft Schlawes dominieren die von ihm entworfenen Gebäude - die Antoniuskirche mit Pfarrhaus, der Schul- und Rekreationskomplex (heute Gymnasium), das evangelische Pfarrheim (heute Kulturzentrum), die Fleischfabrik Carl Zypries, das Altersheim (heute Innere Abteilung des Krankenhauses) und einige Wohnhäuser. 1929 verzog er nach Köln, wo er 1940 verstarb.

Hugo Walzer

In Blumenthal (Maciejki), Ostpreußen, 1888 geboren, verstarb 1927 in Königsberg (Krolewiec -Kaliningrad, Rußland). 1904-1905 Studium an der Kunstakademie in Königsberg bei Ludwig Bettmann und Otto Reichert, anschließend Studium in Berlin. 1913 erhielt er den Grand Prix der Königlichen Kunstakademie in Berlin. Dank eines Stipendiums konnte er nach Rom reisen. Nach dem I. Weltkrieg beauftragte ihn der Berliner Architekt, ein Neffe eines Schlauer Sägewerkbesitzers, einige Bilder von Schlawe anzufertigen. 1920 entstanden Ölgemälde mit Stadtpanorama und Marienkirche, 74x94 cm. Das erste Bild zeigt vorne die Ansicht der Stadt von der Südseite aus gesehen, im Hintergrund die Marienkirche, links das Kösliner Tor, die Post und die Molkerei auf der Pollnower Straße, etwas weiter den rauchenden Schornstein von Kusankes Sägewerk. Das zweite Bild zeigt die Ostseite der Marienkirche mit den umliegenden Häusern und dem Holzgraben.

Wilhelm Witaszek

Geboren 1908, ansässig in Slawno seit 1959, von 1959 - 1961 Direktor des Gymnasiums, lehrte bis 1968 Einführung in die Philosophie, Logik, Physik, Astronomie, Mathematik und Technisches Zeichnen, war ehrenamtlich tätig, von 1961 - 1975 Abgeordneter im Rat des Kreises. Bevor er nach

Slawno kam, war er Assistent an der Mathematikfakultät der Universität Torun 1947-1954. Seine Freizeit opferte er der Malerei. Seine Zeichnungen und Aquarelle hatte man nach seinem Tode, 1981, auf eine Müllhalde geworfen, zum Glück wurden sie gefunden.

Richard Zenke

1901 in Rügenwalde geboren. Nach Beendigung des Lehrerseminars in Bütow und der Kunstakademie in Berlin, übernahm er 1926 ein Lehramt an der Oberschule in Schneidemühl. 1935 verzog er nach Königsberg. Er malte viel, hatte schon 1941 eine Ausstellung im Museum in Rügenwalde zusammen mit Otto Kuske unter dem Titel „Pommersche Maler und ihre Heimat“.

Nach dem Kriege war er Gymnasialprofessor in Kirchheimbolanden, ab 1953 in Ludwigshafen. 1980 verstarb er in Hamm/Sieg. Der Maler hatte zwei Passionen - Pädagogik und Kunst. In der Kunst war er mit Tradition verbunden. Seine malerischen Vorbilder waren Caspar David Friedrich und Rembrandt. Seine häufigsten Motive sind Landschaft, Wasser und Portraits, seine Techniken Öl, Aquarell, Pastell, auch Zeichnung. Vor 1945 illustrierte er auch Bücher, vor allem die Veröffentlichungen von Karl Rosenow, dem Gründer des Museums in Rügenwalde. Im Jahre 2000 Ausstellungen seiner Bilder in Slawno und Darlowo.

Heinrich Eugen von Zitzewitz

Geboren in Notzkow 1925, besuchte das Gymnasium in Schlawe. 1950-1955 Studium der Malerei an der Berliner Kunsthochschule. Ab 1955 zahlreiche Ausstellungen im In- und Ausland. 1968 - 1975 Vorsitzender des Künstlerverbandes in Braunschweig. Er befasste sich mit Malerei, Grafik, Bildhauerei, schrieb Bücher über Kunst. Seine Werke befinden sich in Museen und Kirchen. Seine Heimat Pommern besuchte er nach 50 Jahren zum ersten Mal 1995. Die Reise war verbunden mit der Einweihung einer von ihm angefertigten Gedenktafel zu Ehren aller verstorbenen Bürger der Stadt. Sie hängt in der Marienkirche. Ein Jahr später hat er seine Arbeiten unter dem Titel „Vom Brudermord zur Auferstehung“ ausgestellt, in Slawno, Szczecin,

Pila, Der Künstler verstarb am 1. Juni 1998 in Braunschweig. Im Juli 1998, nach seinem Tode, hat in seiner Heimatkirche in Zitzewitz die Segnung der von ihm ausgeführten Einrichtung des Presbiteriums stattgefunden. Kurz danach wurden seine illustrierten Tagebücher „Mit dem Pinsel durch Pommern“ und „Tante Greta“ veröffentlicht. Retrospektive Ausstellungen seiner Arbeiten haben 2002 und 2003 in Darlowo, Slawno und Slupsk stattgefunden. Der Künstler hat auch ein Denkmal projektiert „Christus trifft in Slawno ein“. Es steht neben dem Kösliner Tor. Die Enthüllung hat

am 22. Mai 2001, dem 684 Jahrestag der Stadtgründung, in Anwesenheit der Ehefrau Gertrud, der Tochter Lisaweta und des Sohnes Wilhelm stattgefunden.

Kazimierz Zielinski

Im Sommer 1964 hat in Slawno ein Plenair mit Studenten der Warschauer Kunstakademie stattgefunden. Ihr Betreuer war der Adjunkt der Akademie Kazimierz Zielinski. Während des Plenairs entstand ein Zyklus von acht Tuschezeichnungen mit Fragmenten der Stadt Slawno.

**Miejskie Przedsiębiorstwo
Gospodarki Komunalnej
i Mieszkaniowej Sp. z o.o.**

www.mpgkim.slawno.pl

- GOSPODARKA ODPADAMI**
- ZARZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI**
- UTRZYMYWANIE ZIELENI**
- USŁUGI POGRZEBOWE**
(kom. 601 652 632, tel. 59 810 71 03)
- USŁUGI TRANSPORTOWE**

SIEDZIBA ZARZĄDU
Sławno, ul. Polanowska 43
tel. 59 810 30 41

MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ SP. Z O.O.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Sławnie powstało na bazie części skomunalizowanego majątku Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Słupsku. Od 1993 roku działa jako Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której 100% udziałów posiada Gmina Miejska Sławno.

Podstawowym celem działalności jest zaopatrzenie miasta Sławno w ciepło, jego wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucja. Sławieński MPEC dostarcza ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej do budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz obiektów handlowych na terenie miasta Sławno. Działalność Spółki to również budowa obiektów inżynierii wodnej, wykonywanie instalacji ciepłych, wodnych i gazowych, wykonywanie wykopów i wierceń geologiczno-inżynierskich, wynajem sprzętu budowlanego i burzącego z obsługą operatorską oraz transport rurociągowy.

W 2009 roku Kapituła Laurów Ciepłownictwa przy Izbie Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie przyznała Spółce wyróżnienie w kategorii: Wiodące Przedsiębiorstwo Ciepłownicze zgodnie z maksymą „Pierwszy wśród równych sobie” o sprzedaży ciepła poniżej 200.000 GJ.

W ostatnich latach Spółka przeszła wiele pozytywnych zmian. Przeprowadzono modernizację procesu produkcyjnego, wykonano remonty kotłów, emitora spalin oraz zaplecza socjalnego. Wymieniono sprzęt techniczno-transportowy, wykonano prace remontowo-modernizacyjne na Osiedlu Północ, przyłączono do sieci ciepłowniczej nowe sławieńskie obiekty. Spółka zwiększyła zdecydowanie wydatki na remonty, modernizacje i inwestycje, co w znacznym stopniu ograniczyło straty własne przedsiębiorstwa, zmniejszyło emisję szkodliwych gazów, tym samym przyczyniając się do ochrony środowiska.

W 2011 roku Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. z siedzibą w Sławnie znalazło się na czwartym miejscu w rankingu Nagrody Laur Ciepłownictwa w 2011 roku w grupie przedsiębiorstw o wielkości sprzedaży ciepła poniżej 200 000 GJ. Ranking przeprowadzany jest przez Izbę Gospodarczą Ciepłownictwo Polskie.

MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ SP. Z O.O.

76-100 Sławno, ul. Rapackiego 19A

www.mpec.slawno.pl

tel. 59 810 76 25, fax. 59 810 71 51

e-mail: mpec@slawno.pl

WODOCIĄGI I KANALIZACJA SPÓŁKA Z O. O.

Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o. o. w Sławnie posiada jedną z najnowocześniejszych stacji uzdatniania wody na Pomorzu. Po gruntownym remoncie, który kosztował 4 700 000,00 zł, wymieniono sieć rurociągów technologicznych z armaturą i automatyką procesów technologicznych, oczyszczono powierzchnię zewnętrzną filtrów i zainstalowano nowoczesne złoża filtracyjne, przebudowa-

no pompownię II stopnia oraz wykonano studnie pomiarowe z kręgów betonowych. Wymieniono również pompy głębinowe, zamontowano hydrostatyczne sondy głębokościowe, przepływomierze elektrodynamiczne i zasuwę z napędem elektrycznym.

Sławińska spółka obsługuje prawie 2 800 kontrahentów, a woda dostarczana jest do miasta i okolicznych miejscowości z wykorzystaniem pompowni podnoszącej ciśnienie oraz lokalnych hydroforni w miejscowości Rzyszczewo i Warszkowo. W Sławnie woda pobierana jest z czterech ujęć na głębokości 75 metrów. Nowa stacja uzdatniania wody jest całkowicie zautomatyzowana z zastosowaniem sterowania mikroprocesorowego zapewniającego automatyczne działanie procesów filtracji oraz płukania filtrów, zarządzanie pracą studni, dozowanie reagentów. Spółka posiada także nowoczesną oczyszczalnię ścieków o zdolności oczyszczania 4000 m³ na dobę. Obecnie oczyszczane są ścieki z terenu miasta Sławna miejscowości Kwasowo, Bobrowiczki, Bobrowice, Rzyszczewo, Rzyszczewko, Warszkowo. Ścieki przesyłane są nowoczesnym systemem kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i ciśnieniowej z wykorzystaniem 16 przepompowni

Do podstawowych zadań i usług spółki należy pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody siecią wodociągową do odbiorców, wymiana wodomierzy, budowa sieci i linii przyłączy wodociągowo – sanitarnych, odbiór i oczyszczanie ścieków.

WODOCIĄGI I KANALIZACJA SP. Z O. O.

76-100 Sławno, ul. Koszalińska 23A
tel./fax: 59 810 38 08